

Ikast kommunes degnehistorie

fra 1653 til 1996

- skolehistorie for Ikast, Bording og Engesvang



ISBN 87-983130-1-0

*Ikast kommunes degnehistorie
fra 1653 til 1996*

- skolehistorie for Ikast, Bording og Engesvang

Einar Lilbæk

Eget forlag

Ikast kommunes degnehistorie fra 1653 til 1996

© Copyright 1996 Einar Lilbæk

Tak for støtte ved udarbejdelsen:

Ikast kommunale arkiv,

skolerne i Ikast kommune og

Søren Møller, bibliotekar og leder af Lokalthistorisk Arkiv.

Billedbehandling i PhotoShop.

Sat med NewCenturySchoolbook i FrameMaker

Billedbehandling og sats ved Frits Lilbæk.

Trykt hos VesterKopi.

Eget forlag.

Ekspedition: Rolighedsvej 20, 7430 Ikast.

Telefon: 97151497, giro 8067694.

ISBN 87-983130-1-0

Forord

Skolen har alle dage spejlet sig i det samfund, den skulle tjene. Ideologiske, magtpolitiske og økonomiske strømninger hos landets befolkning har sat aftryk i skolens historie.

Denne bogs første kapitel handler om folkeskoleudviklingen i Danmark fra 1500-tallet frem til 1996. Folkeskolen udsprang af kirken og klostrene, en skole til Guds ære og sjælens frelse, men også som tjener for kirkens og statens interesser. Oplysningstiden og dens begyndende reformer retter opmærksomheden mere og mere mod en nyttebetonet og erhvervsrelevant undervisning. Industrialiseringens fremkomst gjorde, at vi fik realskolerne, og da landbruget blev mere mekaniseret, fik vi i centralskolerne med eller uden overbygningens behov, og da vi fik servicesamfundet, kom enhedsskolen, og ungdomsuddannelserne blev udbygget i takt med behovet. Det har vist sig, at makropædagogikken har gjort sig gældende i skolens udvikling, idet fremgang i alle samfundslag har krævet, at skoleundervisningen har været nødt til at indstille sig derefter: Derfor har vi fået de mange skolelove i det nuværende århundrede.

Bogens resterende kapitler er helliget folkeskolerne i Ikast kommune: fra de tre sognes omgangsskoler over småskolerne og deres funktionstid frem til centralskolernes tidsalder i dag. De små skoler er alle nedlagte nu; men deres betydning må ikke glemmes. I denne bog huskes de gennem omtrent komplette lister med navnene på skolernes mange lærerkræfter, som igennem de mere end 300 år har bidraget væsentligt til udviklingen her på egnen.

Der er i 1996 syv centralskoler i kommunen: fem i Ikast, én i Bording og én i Engesvang. Det er mit indtryk, at skolerne af i dag her i kommunen har en dygtig og forstående ledelse og lærerstab, så alle syv skoler kan give eleverne en tidssvarende, god og intensiv undervisning således, som de har krav på. Det har været for uoverkommelig at nævne alle lærerne ved disse syv skoler, derfor er der for centralskolerne kun nævnt lederne.

Til sidst skal rettes en særlig tak til bibliotekar Søren Møller for hjælp med fotograferingen i oktober 1996.

Ikast medio december 1996

Einar Lilbæk

lærer ved Ikast vestre skole 1953 - 1979.

Kilder:

Ejnar Poulsen: Hardsyssels Degnehistorie.

Ejnar Poulsen: Viborg Amts Degnehistorie.

Ditlev Andersen: Ikast (1975).

Af Landsbyskolens saga, udgivet af Danmarks Lærerforening (1964).

Egne noter og iagttagelser som lærer og pensionist i Ikast siden 1953.

Indhold

DEN DANSKE FOLKESKOLE's HISTORIE

1500 - TALLET

Revolution, borgerkrig og kup.

Midt i det hele får Danmark sin første skolelov 7

Reformation og skolelov 8

1700 - TALLET

Pligt til at sørge for undervisning siger en ny skolelov i 1739 9

Rytterskolen - en imponerende historie 10

Konfirmation og skolelov 12

Degnen 12

1800 - TALLET

Danmark fallit 13

1900 - TALLET

Skolelovenes århundrede 16

Folkeskolen mod årtusindskiftet 17

IKAST SOGN's DEGNEHISTORIE

Skolen i Ikast 19

Tulstrup skole 22

Fonnesbæk skole 25

Isenvad skole 26

Vester Isen skole 29

Over Isen skole 29

Grødde skole 30

Faurholt skole 31

Ikast skole bliver købstadsordnet 34

Østre skole i Ikast 37

Nordre skole i Ikast 38

Hyldgårdsskolen i Ikast 39

Skoledirektører i Ikast kommune: 41

BORDING SOGN's DEGNEHISTORIE

Bording skole i kirkebyen 43

Bodholt skole 45

Christianshede skole 46

Guldførhoved skole 47

Ravnholt skole 48

Hestlund skole 49

Hestlund hovedskole 49

Stubkær skole 50

Agerskov skole 52

Bording skole bliver købstadsordnet 53

ENGESVANG SOGN's DEGNEHISTORIE

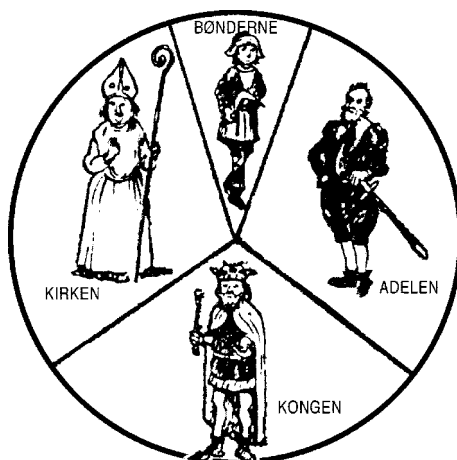
Engesvang skole	55
Pårup skole	56
Skygge skole	58
Julianehede skole	59
Engesvang skole bliver købstadsordnet	59
Efterskrift I	
Degnens ed i 1653, 1693 og 1697	63
Regnskab for Ikast sogns Skolevæsen for året 1847.	63
På Kallesøes tid	64
Efterskrift II	
39 år og 10 præster	65
Efterskrift III	
Af: Embedsbog for Skygge og Stenholt skoler	65
Efterskrift IV	
Skoleforhold i 1996 i Ikast kommune.	66

DEN DANSKE FOLKESKOLE'S HISTORIE

1500 - TALLET: Revolution, borgerkrig og kup. Midt i det hele får Danmark sin første skolelov

Magtkampe

Hvem skulle have magt ved siden af kongen? Det var kernen i de alvorlige uroligheder i 1500-tallet. Især storhåndværkere og stor-købmænd pressede på for at få del i magten. Men de i forvejen stærke grupper - kirke og adel - ville ikke give sig. Magt var først og fremmest jord; herfra kom rigdommene. Det vidste kongen, kirken og adelen alt om. Til sammen ejede de stort set al dansk jord. En lille gruppe bønder ejede dog den jord, de dyrkede, men langt den største del af landbefolkningen - fæstebønderne - 9 ud af 10 danskere - ejede intet.



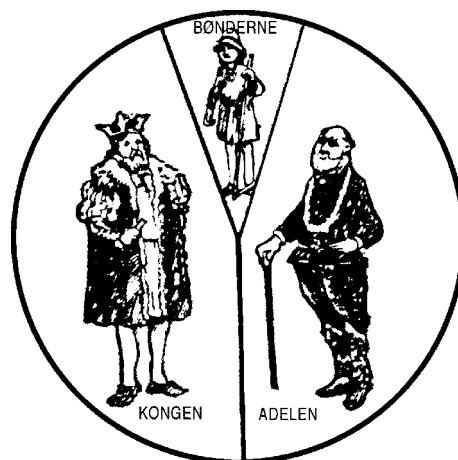
*I begyndelsen af 1500-tallet
var jorden fordelt således:*

Kongen ejede 11/36

Kirken ejede 11/36

Adelen ejede 11/36

Bønderne ejede 1/12



*I midten af 1500-tallet
var jorden fordelt således:*

Kongen ejede 4/9

Adelen ejede 4/9

Bønderne ejede 1/9

Kloster og kirke - kun få skoler

I 1400 og 1500- tallene var der omkring 50 skoler - tallet er ikke kendt nøjagtigt. Det normale for den tid var, at børnene ikke gik i skole. Langt de fleste børn hørte hjemme hos fæstebønderne, og de kunne sagtens klare sig uden at kunne læse/skrive. Men kirken havde brug for folk, som kunne Læse. Flere og flere borgere - f. eks. handelsfolk havde brug for skole til deres børn. Disse klarede sig med en privat huslærer.

<i>Kloster- og domskoler</i>	I enkelte danske byer havde en gruppe borgere oprettet en lille privat skole, og i nogle byer var der oprettet skoler af den katolske kirke. Undervisningen foregik på klostrene eller ved domkirkerne. Med disse skoler kunne kirken sikre sig, at i hvert fald nogle børn fik lært at læse og skrive. Som voksne kunne de så måske blive knyttet til et kloster eller en kirke. Måske endda blive præst.
<i>Latin</i>	Ved kirkens skoler lærte børnene foruden at læse, skrive og synge også at blive godt oplært i den katolske tro. Da alt foregik på latin, skulle eleverne også tale på latin, der på den tid var et internationalt sprog, som de lærte i Europa brugte som hverdagssprog. Love, dokumenter m.m. var skrevet på latin, ligesom gudstjenesterne for det meste foregik på latin, så bønderne ikke forstod en lyd af, hvad der blev sagt: Latin var magtens sprog.

Reformation og skolelov

<i>Religionskamp</i>	Ved et kup, som Christian den 3. var hovedmand i, mistede kirken både rigdom og religion. Det skete i 1536. Kuppet kom ikke som et lyn fra en klar himmel. Mange mennesker havde i årevis vist vrede mod kirken. Man så med tilfredshed på, at kongen tog kirkens jord, og det blev med glæde set, at kirkens katolske tro blev fordømt. Tiden var løbet fra Den katolske Kirkes væremåde. Bisperne kendte til udviklingen i Nordtyskland, og de kæmpede bravt for at beholde den katolske magt. Det nyttede dog intet - ud måtte de, så den nye kirkes folk kunne komme til. Den dramatiske begivenhed dengang kalder vi REFORMATIONEN.
<i>Ny religion med skolelov</i>	I den tummel blev Danmarks første lov om skoler til, og det er faktisk ikke mærkeligt, for næsten alle skoler, som fandtes på den tid, var skabt af kirken. Da nu den gamle kirke var væltet over ende, hvad så med skolerne? Skulle den nye evangelisk lutherske kirke også drive skoler? Eller hvad skulle der ske? Det tog Christian den 3. stilling til med KIRKEORDINANSEN i 1539. Det var en lov om den nye lutherske kirke; men også skolerne kom med, så kirke og skole stadig hang sammen; men skoler i Danmark i 1500-tallet var ikke, hvad skoler er nu i 1900-tallets slutning, nej langt fra!
<i>Latinskolerne i købstæderne.</i>	Loven bestemte, at der skulle være en såkaldt latinskole i alle købstæder. Latinskolen skulle være lig domskolen, men dog med en anden undervisning i religion. For de børn, der ikke kunne magte latin, måtte der godt oprettes andre skoler, hvis borgerne selv betalte. Latinskolerne derimod ville få store tilskud fra kirken og kongen. Trods dette gode tilbud blomstrede disse skoler ikke i ret stort tal. Der var ganske enkelt ikke brug for ret mange - et par hundrede år senere var der blot 58 latinskoler i Danmark. Latinskolerne var forløbere for vore dages gymnasier.

<i>Børnelærdom</i>	I loven stod der, at børnene på landet skulle have børnelærdom: "Saa skal Sogne Degne underviste det unge bonde udi børnelærdommen, Catechismo, en sinde om ugen, udi sted oc stund, som sogne præsterne dennom foreschriffue... oc der som de der til ere icke bequemme, da maa de oc ikke være Sognedegne." Degnen, præstens medhjælper, skulle være læreren. Skulle bøndernes børn lære at læse? Nej, det var ikke meningen, men de skulle lære den lutherske kirkes religionssyn at kende.
<i>Martin Luthers katekismus</i>	Idémændene bag reformationen var den tyske præst Martin Luther. Én af hans bøger - Den lille Katekismus - blev af den danske biskop Peder Palladius oversat til dansk, så den kunne bruges som skolebog, når børnene på landet skulle have "børnelærdom". Bogen gav forklaring på, hvad den "nye tro" gik ud på, og det var, hvad børnene skulle lære. "Fadervor" og "De ti bud" blev grundigt gennemgået. Ingen kunne på den tid vide, at katekismen skulle blive Danmarks mest brugte skolebog.
<i>Lære udenad</i>	Børnene på landet i 1500-tallet kunne ikke læse, derfor måtte degnen læse højt, når børnene en ugentlig dag samledes (gerne i kirken). Det degnen læste op fra katekismen, skulle børnene gentage efter ham. Det var ren udenadslære, som har været brugt til langt op i 1900-tallet - dog med den forskel, at eleverne selv kunne læse på lektien hjemme.
<i>Al begyndelse er svær</i>	Biskop Palladius rejste rundt for at se, hvordan det gik med degnene og deres undervisning. Sine oplevelser skrev han ned. Han var bestemt ikke tilfreds med, at fæstebønderne ikke tog skoleloven alvorligt. Det var kongen, der havde befalet loven. Men se om bønderne lyttede til ham. "At man skal tvinde folk til deres egen nytte og gavn! Hvilken blindhed må der dog være iblandt folket", skrev kongen blandt andet i sine notater. Problemet var nok, at bønderne ikke kunne se nogen "nytte og gavn" i børnelærdommen. Skoleloven havde trods alt skabt en idé om, at alle børn kunne undervises. Lovens ordlyd sagde faktisk, at man skulle tænke på børnenes vé og vel, ikke bare om de kunne deres religion.

1700 - TALLET: Pligt til at sørge for undervisning siger en ny skolelov i 1739

<i>Dårlige tider</i>	Første halvdel af 1700-tallet var rigtig dårlige tider for Danmark. En 20 år lang krig betød ekstra skatter for folket, og især bønderne blev ramt, idet landbruget fik dårlige priser for deres produkter. Bøndernes hverdag var hårdt slid, fattigdom, tvang og ufrihed. Blandt andet derfor kunne skolen på landet ikke få succes.
<i>Skole</i>	Skønt ringe fremgang siden 1500-tallet var der trods alt skoler på landet. En del af dem havde kong Frederik den 4. fået bygget i 1720-erne. Og selv om tiderne var dårlige, ønskede de ledende folk flere skoler, for-

di de mente, at børn og unge skulle vide mere om Gud og kristendommen og så leve som gode kristne mennesker. At forstå kristendommen (børnelærdommen) kunne bedst ske ved, at man selv læste om den. Derfor skulle børn lære at læse. Men de, der tænkte disse tanker, var ikke de samme, som skulle betale skolerne. Den nye skolelov, som blev gennemført i 1739, satte derfor ikke rigtig skub i skolebyggeriet. Loven var dog et stort fremskridt, fordi det blev en pligt, at alle børn fik undervisning - endda i læsning.

Fremgang

Sidste halvdel af 1700-tallet blev en god tid for Danmark. Ingen krige, men bedre priser på danske landbrugsvarer. Et problem var, at det danske landbrug var for gammeldags. Det måtte laves helt om, og det kunne kun ske ved, at fæstebønderne kunne købe jord af godsejerne og blive selvejere. Det gav helt ny frihed, men stillede også krav til bonden. Han skulle kunne leve af sin gård og betale sin gæld til godsejeren eller lånekassen. Ofte sagde godsejeren: "For at købe jord af mig, skal du kunne læse, skrive og regne!" Det blev sagt, fordi man efterhånden troede på, at skole og oplysning ville gavne samfundet. Fremgangen efter Stavnshåndens ophævelse i 1788 betød, at der blev mere brug for skoler. I 1735 var der ca. 600 skoler på landet. I 1700-tallets slutning var tallet steget til ca. 1700 skoler.

Rytterskolen - en imponerende historie

I 1721 var det småt med skoler på landet i Danmark - der har i alt været under 400; men så skete der noget, idet kong Frederik den 4. satte en storstilet byggeplan i gang. Kongen krævede, at der blev bygget 240 nye og ens skoler rundt om i landet, og efter 6 år stod de færdige, dvs., at antallet af skoler på landet steg med over 50% i løbet af få år.

De kaldes Rytterskoler

Senere kom disse skoler til at hedde RYTTERSKOLER, fordi de blev bygget i de områder af landet, hvor bønderne skulle stille med ryttere til kongens hær. Børn i rytterskolernes omegn, både drenge og piger, fik som de første i Danmark tvungen skolegang, altså rigtig skolegang, hvor børnene bl. a. fik lært at læse, men da forældrene ikke tog tvangen så tungt, gik kongens plan mindre godt.

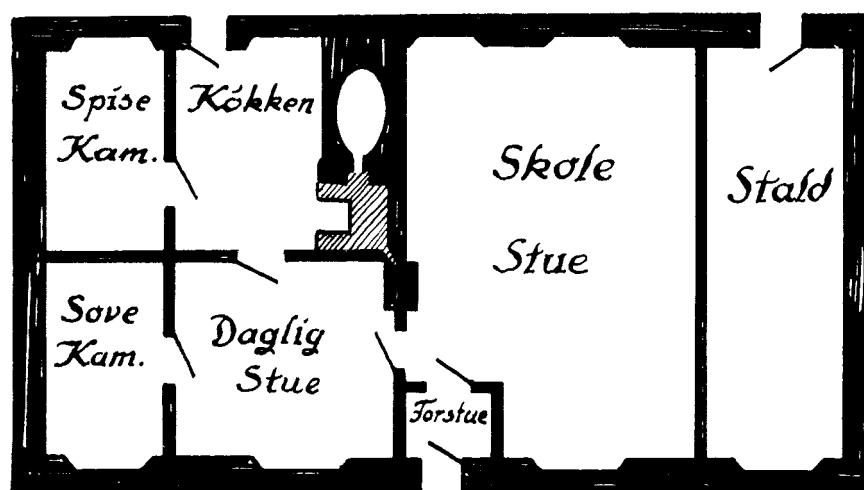
Skole, bolig og stald

Rytterskolerne havde kun en skolestue, en lille lejlighed til læreren samt en lille stald med plads til et par køer og nogle får. Det hele under samme tag. Læreren boede gratis i skolen, men lønnen var meget lav. En del af lønnen var ikke penge, men f. eks. brænde, hø og halm, som børnene skulle komme med. En rytterskole var en flot bygning af brændte mursten og tag af teglsten. Et sådant hus var luksus på landet i 1700-tallet. Det er betegnende, at man på den tid sagde "Læreren lever fattigt i et flot hus".



Rytterskolen i Lille Hedninge

Fra 1721-26 lod kong Frederik den IV opføre 240 rytterskoler i landets tolv rytterdistrikter. Såvel bygninger som instrukser var mønsterværdige. I en beretning fra 1737 hedder det: "Overalt rager de murede huse op, tækkede med teglsten, såre skønt indrettede i værelser. En gang om året sættes de i stand på kongens regning, derfor bevares de i bedste tilstand og frembyder skuet af altid at være nye".



Konfirmation og skolelov

En gammel idé

Der står ikke i nogen lov, at man skal konfirmeres! Det er et tilbud fra kirken. Sådan var det ikke i 1736, da der kom en lov, som forlangte, at alle unge skulle konfirmeres. Blev de ikke det, kunne de ikke blive gift eller få en gård i fæste. Konfirmationsforberedelsen var en udvidet undervisning i religion. Konfirmationen blev en prøve i de unges viden om Gud og kristendom.

Pligt til at gå i skole

Før loven om konfirmation blev givet, var Christian den 6. og hans rådgivere i gang med at lave en skolelov. Det ville nemlig være en god støtte for konfirmationen, hvis der kom flere skoler. Arbejdet med den nye skolelov var færdigt i 1739. For første gang var det nu pligt, at alle børn på landet fik undervisning i 2 fag: Katekismus og læsning, men også gerne i skrivning og regning. Desuden bestemte loven, at der skulle bygges skoler, så der var nok overalt. Det gav ballade, for det var nemlig ikke kongen, der skulle betale, men bønder og godsejere i fællesskab. Det hverken ville eller kunde de fleste af dem. Det blev så bestemt, at godsejerne skulle afgøre, hvor mange skoler der kunne eller skulle bygges. Derfor blev skoleloven af 1739 ikke nogen succes.

I byerne

Det stod i 1739 tildels sløjt til med latinskolerne i købstæderne. 38 af 52 var nedlagt, til gengæld kom der flere "danske skoler", som de blev kaldt. De blev styret og delvis betalt af kirken. Læsning og katekismus var sikre fag i disse skoler, men flere fag kom til, f. eks. geografi, historie og moderne sprog. Som på landet har børnene i byen skullet hjælpe til med det daglige arbejde. Og man må regne med, at det kun var halvdelen af bybørnene, der gik i skole.

Degnen

Kirkemand og lærer

Vi bruger stadig ordet degn. En kordegn arbejder både i kirken og på sit kontor; men han er ikke lærer på nogen måde. Er ordet degn i dag brugt om en lærer, så er det ikke ment som ros. I 1700-tallet var præstens medhjælper - degnen - stort set den eneste lærer på landet. For at blive degn, skulle vedkommende helst være student dvs. være færdig med sin latinskole i byen. Manglen på student-degne gjorde, at man fik degne, der ikke var egnede til jobbet - og som slet ikke kunne undervise børn. Selv om der helt sikkert har været mange gode degne, så var der tit klage over de dårlige. Kravene blev efterhånden store, men det gjorde ingen nytte, så længe degnene var så dårligt lønnede.

Forfatteren Ludvig Holberg levede i 1700-tallet. I sine skuespil gjorde han degne grundigt til grin. Holberg havde foragt for degneskolerne med deres udenadslæren. Tiden skulle hellere bruges til noget mere brugbart og fornuftigt. Her var Holberg forud for sin tid.

Fra degn til skoleholder

God eller dårlig: Degnen var i flere hundrede år en central figur på landet, også som lærer, selv om det ord ikke blev brugt. Først mod slutningen af 1700-tallet blev de trængt lidt i baggrunden af en ny slags lærer - skoleholderen, som var specielt uddannet til at være lærer - og ikke kirkens mand ligesom degnen. Danmarks første seminarium blev oprettet i Tønder i 1786, og her kunne man blive uddannet til at være lærer. I 1791 fik København sit første seminarium, som hed Blågård.

1800 - TALLET: Danmark fallit

Store problemer - små fremskridt

Landbrugets overgang fra fæstebønder til selvejere før og efter 1800 gjorde, at gårdejerne klarede sig fint. Efter statsbankarotten i 1813 fik denne fremgang en brat ende, idet engelske soldaters belejring og tre-dages bombardering af København gjorde en brat ende på handelen med udlandet. Fredsslutningen i 1814 tvang Danmark til at afstå Norge, som ellers havde hørt sammen med Danmark i 400 år. De lyse tider for vort land og dets befolkning blev forvandlet til mørke på få år.

Skolelove 1814

Trods denne nedgang kom ikke mindre end tre skolelove på en gang: Én lov for landsbyerne, én lov for byerne og én lov for København. Men



En stråtekt idyl.

Den kønne gamle landsbyskole ved kirkediget i Hodde stammer fra 1837.

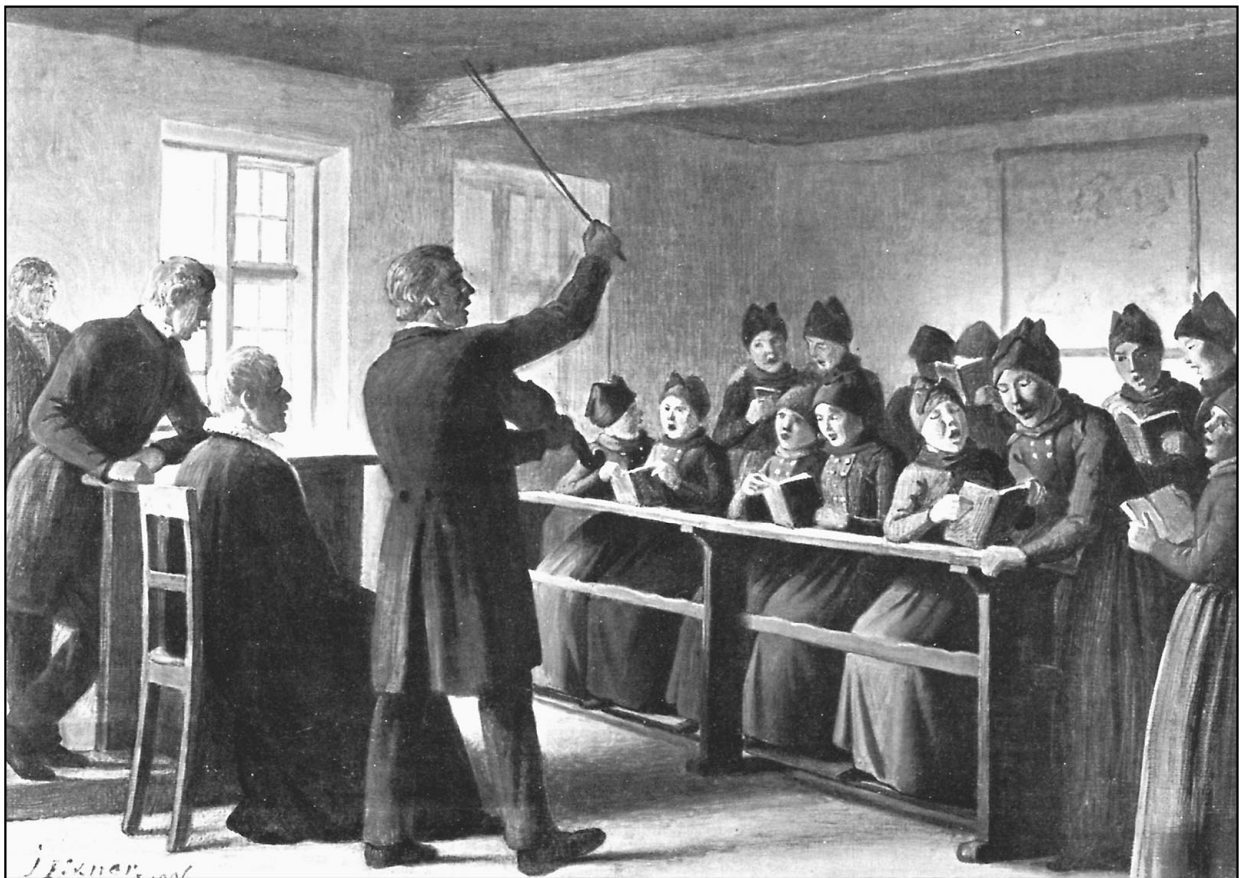
de fattige tider gjorde, at de gode og fornuftige skolelove, hvori der bestemtes, at alle danske børn skulle lære at læse, ikke blev efterfulgt. Stort set blev hele 1800-tallet næsten opbrugt, inden skolelovene blev ført ud i livet alle steder.

Et nyere Danmark

Meget måtte laves om i anden halvdel af 1800-tallet, før der kom en god udvikling. Nye grupper af befolkningen ville have mere magt. Kongen, godsejerne og fabriksejerne var betænkelige, men nye tider var på vej. I 1849 fik Danmark sin første grundlov - loven over alle love. Kongens magt blev for en stor del givet til befolkningen. Det var begyndelsen til folkestyret.

Landbrug og industri

Et teknisk vidunder kom frem - dampmaskinen fik hurtigt betydning for skibsfarten, og i 1847 kørte det første danske tog frem med ret så stor fart - 30 km i timen - fra København til Roskilde. 1872 var der over 600 km jernbane i Danmark, og det kunne både landbrug og industri nyde godt af. Den rivende udvikling gjorde, at landmændene og industriejerne tjente gode penge i slutningen af 1800-tallet, og der blev råd til moderne maskiner. Som noget nyt sluttede man sig i landbruget sammen i andelsforetagender, som byggede mejerier og slagterier. Det moderne landbrug betød, at der nu skulle bruges mindre arbejdskraft,



Sangprøve i den lille Fanøskole.

Julius Exners maleri er et af de få billeder, som har visitationen som motiv.

og mange mennesker fra landet flyttede til byerne for at finde arbejde der. Nye små og store fabrikker dukkede op, men de kunne ikke i industriens barndom bruge alle de arbejdsledige.

Mulkt

Mulkt var bøde til de forældre, som ikke sendte deres børn til skole. Systemet virkede ikke efter hensigten før hen mod slutningen af 1800-tallet på grund af folkets modstand mod skolen: Var det mon nødvendigt med de dyre skoler? Modstanden ebbede dog ud omkring år 1900.

Almueskolen.

Almuen er betegnelsen for jævne og almindelige folk på land og i by. De dårlige tider gjorde, at det gik småt fremad med gennemførelsen af 1814-loven; men udviklingen var sat i gang. Der kom flere og flere almueskoler, men mange af dem var små, og havde for det meste kun én lærer, som skulle klare undervisningen i de to klasser, fordi børnene kun gik i skole hveranden dag.



Asminderup skole i Odsherred, opført i 1816. Bygningen i baggrunden er fra 1896.

Borgerskolen

Efter skoleloven i 1814 skulle der i hver eneste købstad være en skole - borgerskolen, som var for alle børn. Den blev delt i friskolen, der var gratis, og betalingskolen for børn fra de mere velhavende hjem. Dog mente de velhavende, at syv års skolegang var for lidt.



Her virkede Digleren, Skolelærer,

C. A. Thyregod

1852 - 1881

Ved hans Skrifler vaktes den jydsk
Menigmands Sans for god Læsning

Men kunde del slundom lykkes,
al af mil Billed el Træk fremgik,
der löffte el Hjerle og klared el Blik,
den Lön vilde stor mig lykkes.
C. A. Thyregod.

C A Thyregod var lærer i Ans i Viborg Amt indtil han i 1881 tog sin afsked for helt at kunne hellige sig sin forfattervirksomhed. Skolebygningen eksisterer endnu, men er taget i brug til andet formål. Pladen på muren til venstre er til Thyregods ihukommelse, men bogstaverne er i dag så udviskede, at ingen kan læse inskriptionen.

Angående C A Thyregod se også under Tulstrup skole.

Realskolen

Nye skoler, realskoler, fremkom omkring slutningen af 1800-tallet. Børn i denne skoleform kom i reglen fra hjem, hvor familien selv havde fået mere end syv års skolegang. Disse forældre ville gerne have deres børn oplært i flere fag, end borgerskolen kunne give. Realskolens undervisning gik til barnets 16. år. I 1881 fik man ved afslutningen af det 16. år en eksamen: Præliminæreksamen, som bibeholdtes til 1958.

1900 - TALLET: Skolelovenes århundrede

Mellem- og realskolen - en langvarig-succes

I 1903 blev real/præliminærskolerne i henhold til ministerielt anordning til mellemskoler med 6. - 9. skoleårgange og suppleret med en realklasse for 10. årgang. Ordningen med mellemskoleeksamen gav ad-

gang til gymnasiet efter 4. mellemskoleklasse, hvorimod realeksamen var en forudsætning for læreplads indenfor bank-, handel-, kontorverdenen mm. Indtil 1937 var det væsentligt købstadsskolerne, der kunne oprette disse skoleformer.

1937-loven

I 1937 blev det nødvendigt at indføre mellemskolen i de større landsbyers folkeskoler, og de klasser, der var parallelt med mellemskoleklasserne, blev døbt "den frie mellemskole". Den indfrielede dog ikke de forventninger, man stillede til den, og 2. verdenskrig umuliggjorde, at 1937-loven blev efterkommet i særlig stort omfang.

1958-loven

I 1958-loven afskaffedes den succesrige mellemskole, og eleverne i 6. og 7. årgange blev delt i boglig og ikke-boglig linie. Derefter igen deling i 8. og 9. årgange i 1. og 2. realklasse henholdsvis 8. og 9. klasse, som skulle være mindre boglig og med en del praktiske fag.

1975-loven

Skoleloven fra 1975 lov afskaffede betegnelsen realskoleklasser, og der blev tvungen skolegang til og med 9. årgang. Loven gav ret til i 8. og 9. årgange at fra- og tilvælge visse fag. Der afsluttes med prøve (eksamen) ved 9. og 10. klassernes slutning, og derefter er der mulighed for overgang til gymnasium eller handelsskole.

Folkeskolen mod årtusindskiftet

1994-loven

De store årganges tid er ved af være forbi. Der stilles nye krav til ungdommen, når pladserne i dansk erhvervsliv ved ledighed skal besættes. Gennem de sidste halve snes år har Folkeskolen gennemgået ændringer, som startede med det i folkettinget fremsatte 7-punktsprogram og blev vedtaget som en ny folkeskolelov i 1994. Såvel de musiske som de kreative fag skal kunne pirre nysgerrigheden og videbegæret hos eleverne. Derfor er kravet til lærerne ret så omfattende. Gennem medierne - såvel de trykte som de elektroniske - afsløres det, at lærerne i stort tal søger videreuddannelse - de vil leve op til intentionerne. Lovens pædagogiske grundlag er:

- en åben demokratisk skole med lokal forankring.
- en skole karakteriseret ved et bredt undervisnings- og indlæringsbegreb, der tilgodeser alle sider af barnets og den unges udvikling.
- en levende skole, der tør gå nye veje og respektere forskelligheden, men som bygger på fællesskabet og udviklingen - Folkeskolen bør følge med!

Loven førtes ud i skolens hverdag 1. august 1995. Den medfører, at lærernes arbejdstid skal opgøres i såkaldt UFØ-tid: U er undervisningstid, F er forberedelsestid og Ø er de øvrige aktiviteter såsom forældresamtaler, lejrskole, udvalgsarbejde m.m. Summen af UFØ-tiden skal være 1672 timer årligt og det bliver i praksis til ca. 24 timers undervisning ved katederet ugentlig.

Folkeskolen og dens undervisning har altid haft mediernes bevågenhed. Et ofte brugt tema har været, at undervisning er blevet forringet i de senere år. Det gælder ikke mindst faget dansk - både skriftligt og mundtligt. Danske børn læser ikke så godt på de første skoleårgange som f. eks. finske, franske, belgiske, engelske osv. Det påvises, at danske skolebørn har bundrekorden, hvis vi måler internationalt på læsende børn. Danske børn lærer læsekunsten ret sent, men til gengæld forstår de, hvad de læser. Der er dog ikke grund til den store panik, for når eleverne kommer frem til 7. og 8. årgange, klarer de sig pænt. Man må jo også huske på, at undervisningstimernes antal faktisk er blevet nedsat fra 36 til 30 timer ugentligt i løbet af de seneste 35 år.

IKAST SOGN'S DEGNEHISTORIE

fra 1653 frem til 1996

Skolen i Ikast

Skrivelse af 20. januar 1742 meddeler: Der var ingen degnebolig i 1705, men for 1714 nævnes, at degneboligen uden jord er bygget af sognemændene. I 1735 var degneboligen brøstfældig, og i 1742 istandsattes den og blev udvidet med et par fag. Der blev bygget ny skole i 1816, 1865 og i 1912. I 1844 var der en jordlod på 6 tdr. land, men den blev solgt fra i 1902.

1766: "Degnen holder skole i sit hus og i en gård kaldet Uhr, hvor dog sjælden nogen indfinder sig, formedelst stedernes langtfraligheden og vejens besværlighed i de korteste dage. Ingen var vant til at lade nogen gå i skole før Mortensdag (11. november) eller længere end til Pedersdag (omkring 1. marts), da havde hver sine behov at vogte fæ og gøre arbejde. - - - Udi Tulstrup by i Lassis gård holdes også skole på degnens regning, som for skolehold nyder 13 rdl. og 2 mk., hvilket dog aldrig noget år rigtig indkommer, efterdi bonden, som ingen børn har, synes han har ikke behov at give skolepenge, andre synes, de har udgifter nok alligevel til dem, som kan med magt inddrive dem. Men degnen har de ingen frygt for, og når han klager derover for amtmanden, har han dog ikke nydt anden hjælp end gode løfter."

Senere: "Degnen holder skole ved degneboligen og holder en omløbende skoleholder i søndersognet. Degnen nyder årlig 12 rigsdaler og 1 læs tørv af hver bonde, hvilken løn degnen aldrig får uden restancer, thi bønderne er fattige". I 1861 var der omgangslærer i Hesselbjerg, Toftlund og Sand med en lærer, der underviste en uge ad gangen på hvert sted. 1827 var der biskole i Tulstrup og Hede, senere også i Fonnesbæk. I disse biskoler var degnen pligtig til at undervise, men han holdt ofte en hjælper.



Den gamle skole i Ikast

Det gamle skolehus syd for Gl. Skolevej var fra 1816; men det blev "vraget" til skolebrug i 1912. Huset blev ombygget til beboelse og var i brug frem til 1973, hvor det blev jævnet med jorden - dog fik de prægtige store træer lov at stå. Nu er den gamle skolelod P-plads til brug for Østre Kapel.

Fastansatte degne eller lærere i lkast skole 1653 - 1935:

1. *Madtz Hansen Bech*, 1653 - 1695, aflagde ed 22. juni 1653, se Efterskrift I. I 1669 må han betale 3 ort i prinsessestyr (skat til prinsesses medgift). Han var fæste af kirkens gård og havde 1 hest, 2 køer, 2 kalve og 4 får.
2. *Gregers Jensen Hvid*, 1695 - 1697. Aflagde ed 1. maj 1695, se Efterskrift I.
3. *Anders Pedersen*, 1697 - 1735. Aflagde ed 28. oktober 1697, se Efterskrift I. Betalte engang 1 rdl. 2 mk. i krigsstyr (krigsskat).
4. *Niels Nybro*, 1735 - 1770. Hans løn i 1749 var 25 rdl.
5. *Mads Holst*, 1770 - 1776. Degn, ikke død her.
6. *Niels Christian Møller*, 1776 - 1791, død 1791.
7. *Peder Sørensen Hjøllund*, 1791 - 1802. Degn her til sin død.
8. *Gravers Sørensen*, 1802 - 1816, havde 1810 degnebolig i mådelig stand. Entlediget (bevilget afsked). Død i Tu1strup 1832.
9. *P. Christian Kirkegaard*, 1816 - 1865, dimitteret fra Borris 1814, entlediget 1865, død 1873.
10. *Ludolf Christensen*, 1865 - 1898, dimitteret fra Tønder 1860, entlediget 1898, død 1905 i Herning
11. *Anders Peder Chr. Kallesø*, 1899 - 1935, dimitteret fra Ranum 1887, entlediget 1935, død 1939.

Andenlærere i Ikast skole:

1. *Niels Andersen Mølgaard*, 1907 - 1908, dimitteret fra Nørre Nisum 1907.
2. *Knud Laurits Knudsen*, 1909 - 1910, dimitteret fra Jelling 1905.
3. *H. C. J. C. Petersen*, 1910 - 1912, dimitteret fra Haslev 1909.
4. *Kristian Overgaard*, 1912 - 1915, flyttet til Nørregades skole, Herning.
5. *Otto Lindberg*, 1916 - 1918, flyttet til Herning.
6. *Gregers Nielsen*, 1918 - 1921, dimitteret fra Nørre Nisum 1916.
7. *Hans Adolf Ditlev Andersen*, 1921 - 1937, derefter viceskoleinspektør og konstitueret skoleinspektør ved den købstadsordnede skole indtil 1962. Dimitteret fra Nørre Nisum 1918. Døde i 1983.

Tredie- og fjerdelærere i Ikast skole:

Et tredielærerembede blev oprettet i 1930 og i dette embede ansattes *Ejnar Nygaard Nielsen*, dimitteret fra Haslev 1927. Embedet blev lønnet som andenlærer.

Et fjerdelærerembede oprettedes i 1934, og det var lønnet som andenlærerembedet. Ansat blev *Johannes Jensen*, dimitteret fra Nørre Nisum 1932. Disse to embeder blev 1937 omdannet til kommunelærerembeder.

Lærerinder ved Ikast skole.

1. *Kirstine Riisberg*, 1902 - 1907.
2. *Petra Jensen*, 1908 - 1910.
3. *Ane Marie Svinth*, 1910 - 1926, enke efter lærer Svinth, Vester Isen skole. Fra 1926 lærerinde ved Grødde skole i to år.
4. *A. Kristensen Dybdal*, 1926 - 1937, kommunelærerinde frem til 1940.
5. *Nicoline M. Nielsen*, dimitteret fra Haslev, 1930 - 1937, derefter kommunelærerinde. Pensioneret 1970.

Ikast skoles omgangslærere:

1. *Poul Gregersen*, boende i Mortensgård, død 28. maj 1759.
2. *Christian Jensen* var her omkring 1810. Blev omtalt som "mådelig" degn.
3. *Mads Pagh Andersen*, 1823 - 1828, boende i Mortensgård. 1828 - 1862 lærer i Bording. Dimitteret fra Borris 1829, død i embedet i Bording 1862.
4. Lærer *Larsen*, 1828 - 1830. 1835 gift med Johanne Cathrine Pedersen.
5. *Poul Christian Petersen*, 1830 - 1845, kom fra Herning, flyttede til Jelling seminarium i 1845.
6. *Peder Rasmussen*, 1845 - 1847, boede i Hede.
7. *Søren Sørensen*, flyttede i 1848 til Holtbjerg.
8. Lærer *Gjettrup* fra Tyvkjær blev antaget som lærer i Hede i 1848 mod 2 mark daglig på egen kost.

Omgangslærere eller biskolelærere var hjælpelærer for børn i tyndtbefolkede landdistrikter, hvor børnene havde for langt til hovedskolen i Ikast.

Her forlader vi så omtalen af Ikast skole for senere at fortælle om dens fremkomst som købstadsordnet skole fra 1937. I det følgende fortælles om skolerne i landdistrikterne.

Tulstrup skole

I Tulstrup var først biskole i lejede lokaler. I starten hos Anders Faurholt i Lyngholm, dernæst i Vester Siggård og sidst i Mortensgård. Den årlige leje var 6 rdl.

Den første skolebygning opførtes 1854, og et fast embede oprettedes samme år. Hede skole blev da biskole hertil. Senere blev Hede biskole knyttet til Ikast skole og Uhre knyttet til Tulstrup skole.

I 1887 flyttede Tulstrup skole længere mod øst. Den skole, der blev brugt sidst - til nedlæggelsen i sommeren 1967 - blev bygget i 1902 og udvidet med pogeskole i 1915.



1887-skolen i Tulstrup ved Søbjergvej

Lærere, som har undervist i de lejede lokaler i Tulstrup:

1. *Graves Sørensen*, 1802 - 1814, ikke eksamineret.
2. *P. Nielsen*, 1815 - 1817, ikke eksamineret.
3. *Munksgaard*, 1817 - 1819, senere bliver han eksamineret lærer.
4. *Rasmus Pedersen Hjøll*, 1819 - 1820, ikke seminarist.
5. *Christian Madsen*, 1821, dimitteret fra Borris.
6. *Christian Gydesen*, 1823 - 1824, dimitteret fra Borris.
7. *Mads Pagh Andersen Hvirgel*, 1824 - 1825, seminarist.
8. *Niels Pedersen Bøvl*, 1826 - 1834, ikke eksamineret. Provst H. P. Hübertz skriver om biskolelærer Niels Bøvl: "Han virker såre fordelagtig på de uvidende Børn. Jeg anser ham for en såre flittig sko-

lelærer". Den forholdsvis lange tid han har været lærer ved Tulstrup skole, viser, at han var vellidt af befolkningen.

9. *Claus Bech*, 1834 - 1837.
10. *Th. Thomasen Frølund*, 1837 - 1838. Dimitteret fra Lyngby, Djursland 1836.
11. *Laust Christian Thomasen*, 1838 - 1841, bror til ovenstående. Dimitteret fra Ranum 1845 og var altså ueksamineret i ansættelsesperioden.
12. Lærer *Kobberø*, 1841 - 1844.
13. *N. Chr. Kloster*, 1844 - 1845, dimitteret fra Jelling. Det hed om Kloster, at han var uduelig, og at biskolerne i hans tid led af forsømmelighed fra lærerens side.
Der var ingen Lærer i Tulstrup og Hede skoler 1845 - 1847.
14. *Lars Nielsen*, 1847, det var kun i nogle måneder - han var uduelig.
15. *Jens Aller Clemmensen Kirkegaard*, 1847 - 1848, dimitteret fra Snedsted. Forespørgsel omkring 1. november 1848 om forbliven følgende vinter, men uenighed om faste kostpenge førte til, at han rejste andetsteds hen.
16. *Søren Bøgeskov* fra Mortensgård fra 1. november 1848 - 15. januar 1849.
17. *K. Dalhoff Sørensen*, 16. januar 1849 - 15. april 1849, seminarist.
18. *Christian Andersen Thyregod*, 1849 - 1852, dimitteret fra Jelling i 1849. Han underviste også i Hede skole, men hans helbred kunne ikke klare vandringen mellem skolerne - der var 12 km. Flyttede til Ans i 1852. Christian Andersen Thyregod er kendt som novelleforfatter. Hans fortællinger - ca. 300 - handler væsentligt om bøndernes kår fra 1300-tallet frem til 1800-tallet. Han skrev om bønderne, og derved lærte bønderne at læse. Entlediget 1881, død i København 1898. Mindesten med buste er rejst i Thyregod 1901.
19. *Jens Aller Clemmensen Kirkegård*, 1852 - 1853, ansat for anden gang.

Fast ansatte lærere ved Tulstrup skole:

1. *S. Christian Christensen Sand*, 1853 - 1857, dimitteret fra Ranum 1851.
2. *Morten Jensen*, 1857 - 1863, ueksamineret, død 1863.
3. *Jens Peter Sørensen Lystlund*, 1863 - 1896, dimitteret fra Odense 1863.
4. *Peder Faurholt Pedersen*, 1897 - 1904, lærerereksamen 1867.

5. *Marius Marinus Hurup*, 1904 - 1908, dimitteret fra Silkeborg 1900.
6. *Bøjle Vilhelm Birkeland*, 1908 - 1913, dimitteret fra Nørre Nisum 1904, afsked på grund af sygdom 1913.
7. *Marius Ingemann Hansen*, oktober 1913 vikar, 1. september 1915 fast ansat. Pensioneret 1953, dimitteret fra Neksø 1913. Var meget afholdt.
8. *J. Thorvald Thomsen*, 1953 - 1954, var 54 år ved kaldelsen, afsked med pension 30. april 1954.

Derefter vikarer i embedet: student Jens Henrik Pedersen fra Hammerum til 1956 og derefter student Kristian Ejer Jensen til 1957.
9. *Johannes Kirkegaard Dybro*, 1957 - 60.
10. *Gunnar Lindved*, 1961 - 62, dimitteret fra Haslev 1961. I 1962 flyttede de store elever (4. - 7. årgang) til Østre skole i Ikast, og Gunnar Lindved fulgte med som lærer.

Derefter var der to lærerinder til at undervise 1. - 3. årgange: Else Markussen og Birthe Lindved.
11. *Josef Jensen Kjelde* blev efter Faurholtskolens nedlæggelse i 1967 et par år lærer ved Tulstrup skole, inden han i 1969 gik på ventepenge. Se under Faurholt skole nr. 12.



De to nedlagte skolebygninger i Tulstrup - fra 1902 og 1915

Lærerinder ved Tulstrup skole:

1. *Elisabeth Jensen*, 1909 - 1911, porgeskolelærerinde.
2. *Kathrine Jacobsen*, 1911 - 1914, derefter gift og flytter til Karup.

3. *Anna Mette Balle*, kaldet Kallesø, 1914 - 59. Pogeskolelærerinde til 1944, derefter lærerinde til 1959, pensioneret maj 1959. Var en meget afholdt lærerinde gennem de 45 år, hun virkede ved skolen. I 1959 flyttede hun til Ikast by og døde i 1966.

4. *Else Markussen*, 1959 - 67, dimitteret fra Haslev 1959.

Da børneantallet i 1961 bliver så stor, at én lærerkraft ikke er nok, deles de 3 første årgange i 3 klasser, og *Birthe Lindved* underviste midlertidigt 1. årgang, men det foregik på Østre skole.

Tulstrup skole blev nedlagt i 1969.



Der startede skole i Lille Fonnesbæk, som i 1859 var en gave

Fonnesbæk skole

Der var biskole i Uhre, hvor lærerne fra Ikast skole underviste indtil 1860.

Ved gavebrev af 5. juni 1859 skænkede jægermester, senere konseilspræsident, indenrigsminister, gehejmekonferensråd, kammerherre Christian Andreas Fonnesbech til Vesterbygård sin ejendom "Lille Fonnesbæk" til skole. På den tilliggende jord, 40 tdr. land, kunne holdes 1 hest, 4 køer og nogle får. Ejendommen blev solgt i 1885, og en ny "Fonnesbæk skole" opførtes, bedre beliggende for skoledistriktet i Uhre.

Den sidste omgangslærer i Fonnesbæk skole var Niels Pedersen Bøvl. Se Ikast skoles omgangslærer nr. 8.

Fast ansatte lærere ved Fonnesbæk skole:

1. *Jørgen Jensen Lundgård*, 1861 - 1880, ueksamineret, død 8. 12. 1880.
2. *Christen Laursen*, 1881 - 1917, dimitteret fra Jelling 1872, entlediget 1917.
3. *Jens Laursen*, 1918 - 1950, dimitteret fra Haslev 1912, ved pensioneringen flyttede han til Hedensted, hvor han boede til sin død.



Den nedlagte skole i Fonnesbæk

Efter 1950 var der pogeskole i Fonnesbæk. Der blev ledet af Mette Rasmussen, der var gift med overlærer J. P. Rasmussen, Ikast Folke- og Realskole. Pogeskolen blev nedlagt 1957.

Isenvad skole

I Isenvad var der først omgangsskole, dernæst biskole i lejet lokale, indtil skolen blev bygget i 1879, og så blev der oprettet fast enelærerembede.

Skolens navn var først Drantumhede, senere Hede, indtil der i 1927 blev skole ved kirken i Isenvad. De første lærere her var de samme som i Tulstrup, og senere blev Hede skole biskole til Ikast skole. Hede skole er i dag ejendommen Engvang.

Hede og senere Isenvad skoles faste lærere:

1. *Chr. Haraldsen*, 1879 - 1883, dimitteret fra Gedved 1878.
2. *Jeppe Andersen*, 1883 - 1888, dimitteret fra Gedved 1878, ugift.



Den nedlagte Hede skole

3. *Jens Peder Andersen*, 1888 - 1891, dimitteret fra København 1884.
4. *Nicolaj Kristiansen*, 1891 - 1894, dimitteret fra privat seminarium i 1883. Stifter af Børkop højskole 1889, og senere dens forstander.
5. *Niels Marius Madsen*, 1894 - 1901, dimitteret fra Ranum.
6. *S. T. Svendsen*, 1901 - 1907, dimitteret fra København 1897.
7. *C. J. Holdgaard*, 1907 - 1910 dimitteret fra Silkeborg 1903.



Isenvad centralskole

8. *Niels Overgaard Jensen*, 1910 - 1915, dimitteret fra Ranum 1910, fik efter ansøgning navnet Hede skole forandret til Isenvad skole.
9. *Johannes Bitsch*, 1915 - 1928, dimitteret fra Nørre Nisum 1911. De sidste år som lærer holdt han vikar, fordi han læste teologi. Han blev præst i Vorbasse og senere i Hygum-Hov ved Lemvig.
I 1927 var der bygget nye skolelokaler i Isenvad by og den gamle skole blev nedlagt.
10. *Th. Thomsen*, 1928 - 1963, pensioneret 1963, død 1983.
11. *Kristian Møller Pedersen*, 1957 - 1960, dimitteret i 1944.
I 1957 blev der bygget skolebygninger for 1,5 millioner kr. Det var nu en centralskole for Overisen, Vester Isen og Isenvad. Der var elever fra 1. til 7. klasse og der var 6 - 8 lærere knyttet til skolen.
12. *Hans Erik Jensen*, 1960 - 1991, førstelærer/skoleinspektør, dimitteret fra Haslev 1958.
13. *Karen Bastrup*, fra 1991, skoleinspektør. Dimitteret fra Silkeborg 1978.
14. *Poul Højvang*, fra 1991, souschef, dimitteret fra Nørre Nisum 1980.



Isenvad centralskole

Isenvad skole har børnehave- samt 1. til 7. klasse. Efter 7. klasse overføres eleverne til Vestre skole i Ikast. I 1996 er der med 108 elever; men i 1980'erne var der 200 elever, så der har været en ret stor tilbagegang. Da børnetallet i skoledistriktet for 1 - 7 årige er stigende, vil skolens elevtal nok snart forøges. Skolen har nu 13 lærere plus den fornødne bistand af sundhedsplejerske, tandlæge samt tale- og hørepædagog.

Vester Isen skole

Embedet blev oprettet og skolen bygget i 1889.

1. *P. Faurholt Pedersen*, 1889 - 1897. Derefter lærer i Tulstrup i 7 år.
2. *Johannes Eskildsen Nørgaard*, 1897 - 1903, dimitteret fra Silkeborg 1896.
3. *Mads Peder Frederiksen Svinth*, 1903 - 1910, dimitteret fra Ranum 1876. Død i 1910.



Den nedlagte skole i Vester Isen

4. *Laurits Emil Christensen*, 1910 - 1913, dimitteret fra Nørre Nisum 1910.
5. *Ole Møller Jensen Pilgaard*, 1913 - 1925, dimitteret fra Nørre Nisum.
6. *John Pedersen Katballe*, 1926 - 1956, dimitteret fra Silkeborg 1923. Forflyttet 1956 til Gjettrup i Thy.

Derefter var der vikar, indtil Vester Isen skole blev nedlagt i 1958 og eleverne flyttet til Isenvad.

Over Isen skole

Et selvstændigt embede blev oprettet 1928, da en ny skolebygning i Over Isen stod klar til brug.

1. *Johannes Emil Habekost*, 1928 - 1953. Førstelærer i Kragelund 1953.

2. *Kristian Møller Pedersen*, 1953 - 1957. Dimitteret fra 1944, se videre under Isenvad skole.

Over Isen skole blev nedlagt i 1958 og eleverne flyttet til Isenvad.



Den nedlagte skole i Over Isen - Over Isenvej nummer 13

Grødde skole

Grødde skole blev bygget 1902 og var forskole indtil 1912, da den afløstes af et enelærerembede. I 1926 blev der bygget en ny forskole.

1. *Jens Peder Jessen*, 1912 - 1940. Pensioneret 1940.

Dette førstelærerembede blev nedlagt i 1940 efter Jens Peder Jessens pensionering. Da der i 1930'ernes slutning var blevet færre elever i skoledistriktet, var der enighed om at overføre undervisningen af de ældste årgange til Ikast Folke- og Realskole. De yngste årganges undervisning blev fortsat varetaget af forskolelærerinden.

Forskolelærerinder ved Grødde skole:

1. *Laura Lauesen*, 1902 - 1907.
2. *Dagmar Tern*, 1907 - 1910.
3. *Meta Jensen*, 1910 - 1912.

Fra 1912 til 1926 var embedet et enelærerembede.

4. *Ane Marie Svinth*, 1926 - 1928. Havde været 16 år ved Ikast skole. Hun var enke efter lærer Svinth, Vester Isen skole nr. 3.

5. *Jenny Signe Damgaard Jensen*, 1928 - 41. Dimitteret fra Vejle i 1928.

Skolen i Grødde blev nedlagt 1941 og Signe Damgaard blev overflyttet til Ikast Folke- og Realskole. Eleverne blev overflyttet enten



Den nedlagte skole i Grødde - nu "Ikast Atletik og Motion" ved Grøddevej

til Isenvad eller Ikast. Forældrene protesterede mod denne ordning, hvorefter der i en del år blev godkendt undervisning af de yngste årgange i en stue på Storgård. Denne undervisning blev foretaget af Mie Nielsen, og senere blev Mie Nielsen i nogle år tilknyttet skolen i Ikast, som underviser for førsteklasse her.

Faurholt skole

I Faurholt var der først biskole. Den sidste vinterlærer var Kristian Kibæk som holdt skole 01.11.1885 - 30.04.1886. Han fik 900 kr. i løn for denne vinters undervisning. Et fast embede blev oprettet i 1886.

Der var i 1885 tale om at få en skolebygning i Faurholt for børnene i Linnebjerg, Hedegaard, Faurholt, Faurholt Huse, Flaskager og Juulsgaard. Man købte Knud Holdgaards ejendom for 1800 kr. To tdr. land eng mod syd købtes af Svend Kristensen for 400 kr. Den 14. august 1886 blev byggeriet godkendt med ordene: I alle måder godt og solidt byggeri.

Den skolebygning, der benyttedes indtil skolens nedlæggelse i 1967, var blevet bygget i 1927.

Følgende lærere var fastansatte frem til nedlæggelsen 1967 af Faurholt skole:

1. *Troels Madsen*, 1886 - 1891, dimitteret fra Gedved 1885.
2. *Johannes Vaslev*, 1891 - 1994, dimitteret fra Ranum 1885.
3. *Jørgen Møller Sørensen*, 1894 - 1904, dimitteret fra Gedved 1993, entlediget 1904, derefter flyttet til Højris Mark, Ikast.
4. *J. S. C. Kornum*, 1904 - 1907.
5. *Jens Jensen*, 1907 - 1911. Dimitteret fra Ranum 1903.
6. *Anders Mikael Jensen*, 1911 - 1912, dimitteret fra 1910, opgav lærergerningen på grund af tuberkulose, død 1916.
7. *H. Rørbæk Madsen*, 1912 - 1915, dimitteret fra Haslev 1909.
8. *Jens Mikkelsen Nygaard Hagelskjær*, 1915 - 1923, dimitteret i 1914.
9. *Peder Marius Højtorp*, 1923 - 1928, dimitteret fra Skaarup 1914, afskediget 31. december 1928 fordi han var kommet i modsætning til



Vejvisersten ved indkørslen til den nedlagte skole i Faurholt

skolekredsens befolkning. Boede derefter i Ljørring ved Aulum, senere i Isenvad og Ikast, død 1955.

10. *Jens Moesgaard Nielsen*, 1929 - 1933, dimitteret i 1926.
11. *Anders Ludvig Meinild*, 1933 - 1956, dimitteret i 1912. Havde været forstander på Nørre Nisum Højskole 1919 - 1931. Fødenavn: Olsen.
12. *Josef Jensen Kjelde*, 1956 - 1967, dimitteret fra Gedved 1925. Efter skolens nedlæggelse i 1967 blev Kjelde et par år lærer ved Tulstrup skole, inden han i 1969 gik på ventepenge. Familien blev boende i Faurholt. Han fortsatte som kirkesanger indtil sin død 16.4.1982 og gjorde kirketjeneste sidste gang den 9. april. Lærer Kjelde og hustru faldt godt til i Faurholt, han underholdt ofte med oplæsning af jyske fortællinger. Med hans død var skolens tid som kulturfaktor helt forbi i Faurholt.



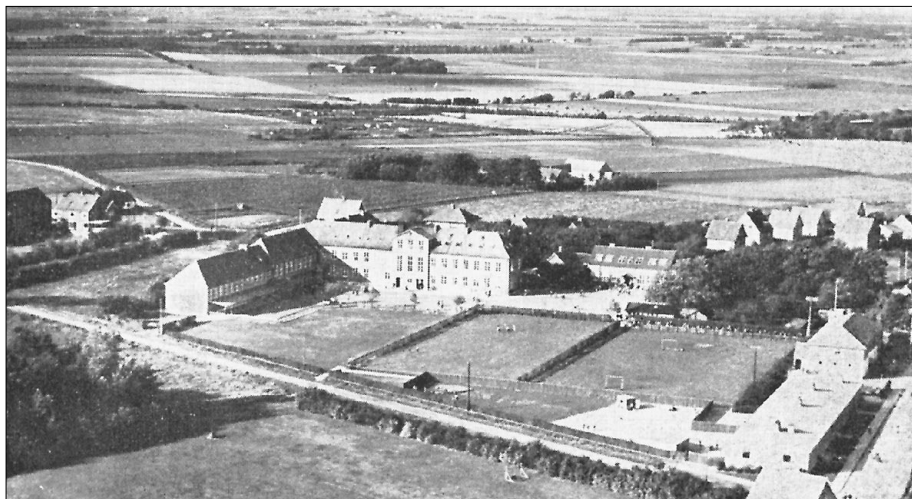
Den nedlagte skole i Faurholt - ved Faurholtvej

Nordsognet - Faurholt og Tulstrup - fik aldrig en fælles skole efter 1937-skolelovens principper. Godt nok blev der i 1953 berammet et møde om sagen, som mandede ud i forventning om et gnidningsløst resultat vedrørende sammenlægning af de to skoledistrikter til en centralskole. På et møde lidt senere i Tulstrup skoledistrikt var der imidlertid drøftelser om i givet fald at oprette en friskole i Tulstrup, hvorfor sammenlægningen blev stillet i bero. Da Ikast Østre Skole blev taget i brug i 1961 og Nordre skoles første afdeling kom til i 1973, blev resultatet for Nordsognet, at eleverne let kunne få plads i de nye skoler. Ordningen har vist, at Nordsognets skoleelever befinder sig vel i Nordre skoles omgivelser.

Ikast skole bliver købstadsordnet

Allerede i 1930 var skolen blevet udvidet med en ny bygning, der indeholdt 4 klasseværelser, kontor mv. Skolebygningerne blev snart for små, og i 1936 - 1937 skete der store udvidelser, og skolen havde 342 elever. Skolen blev købstadsordnet og fik navnet: Ikast Folke- og Realskole.

Jørgen Krogh blev udnævnt til skoleinspektør. Eftersom byen stadig tog til i indbyggertal, blev skolens bygninger forøget med en gymnastiksal, og faglokaler blev indrettet i loftetagen.



Ikast Folke- og Realskole i 1954

Svære år var det under krigen 1940 - 1945 - "de onde år". Tyskerne besatte det meste af skolen til indkvartering for de tyske soldater. Der var nu kun få lokaler til rådighed, og man måtte henlægge en stor del af undervisningen til lokaler f. eks. på Elektricitetsværket og Jysk Trikotagefabrik. Hele tiden havde man de tyske soldater og sidst under krigen også de tyske flygtninge at se på.

De trange tider fik dog ende den 5. maj - den morgen da tyskerne kapitulerede, og fri færden igen kunne finde sted. Skolebørnene blev forsynet med dannebrogflag, og så drog eleverne gennem byen og Ikastboerne fulgte jublende med. Man standsede på pladsen foran skolen. Flygtningene måtte ikke gå ud - de stod ved vinduerne og græd over deres tunge skæbne og den uvished, der ventede dem. Ved at se den lykke og glæde hos danskerne, blev deres fortvivlelse over deres ulykkelige situation endnu værre.

Freden var kommet og arbejdet med skolens genopretning kom i gang: Reparation, rengøring osv., og der skulle også udvides. En trælazarethbygning, der på tysk befaling var bygget ved Lemvig, blev købt og flyttet til Sjællandsgade og indrettet til en del undervisningslokaler. Senere blev den sydlige barrakdel brugt til byens første børnehave. Handelsskolen og Teknisk skole fik til huse her.

Barakbygningen blev faktisk brugt helt til 90'erne, sidst af Ikast pædagogseminarium.

Den store udbygning var en nødvendighed, idet elevtallet steg og steg i efterkrigsårene til omkring 1250, ligesom Handels- og Teknisk skolens elevtal var i stadig vækst. Omkring 1950 blev der også bygget gymnastiksal nr. 2 til pigernes brug, ligesom der blev bygget en ny fløj med 12 klasseværelser i 3 etager.

I 1938 gjorde det voksende elevtal og dermed den voksende lærerstab, at Ditlev Andersen blev udnævnt til viceinspektør. Da Jørgen Krog i årene 1950 - 1961 var indvalgt i Folketinget, blev Ditlev Andersen konstitueret som skoleinspektør i denne periode, og overlærer Hans Bakbo var viceinspektør fra 1950. Ved Bakbo's fraflytning i 1953 blev Johs. Jensen hans efterfølger. Da skolens elevtal nåede



Lærerstaben ved Ikast Folke- og Realskole i 1952 foran bygningen fra 1912

over 1.000 blev Jørgen Piihl i 1953 konstitueret som 2. viceinspektør. Ved Jørgen Kroghs pensionering den 1.10.1961 blev den ledige inspektørstilling i starten af 1962 besat af Orla Barkholt, som kom fra en viceinspektørstilling i Hjørring. Orla Barkholt blev straks ved sin tiltræden udnævnt til stadsskoleinspektør for ved Østre skoles fremkomst i 1961 var det blevet nødvendigt at have en ledende skoleinspektør. Efter kommunesammenlægningen i 1970 blev Orla Barkholt udnævnt til skoledirektør i 1972. Med Barkholt som skoleinspektør blev mange ting i det daglige skolearbejde for lærerne lagt i gode, behagelige rammer, og skolen fik et mere fastgroet lærerkollegium.

Der blev bygget nye cykelskure med plads til flere hundrede cykler i 1954. I 1966 blev en helt ny fløj taget i brug med faglokaler til fysik, geografi, biologi, sang og 6 klasseværelser samt nyt skolekøkken, sløjdsal og bibliotekslokale. På første sal blev der indrettet en

moderne tandklinik med tandlæge Ole Silbye som chef for kommunens samlede tandlægeordning for samtlige kommunens skoler. I 1986 byggedes ny fløj, beliggende øst for bygningerne fra 1936. Fløjen bruges af børnehave- og 1. klasserne. En festsal, som blev taget i brug i 1988, er også kommet til. Denne sal er ikke alene til skolens brug, men kan også bruges af byens foreninger.

I 1990'erne er de ældste lokaler, som stammer fra 1930'erne blevet restaureret og moderniseret i. Førstesalen er nu indrettet til kontorer for ledelsen og sekretæren. Lærerværelset med køkken og entré er også restaureret, ligesom der er indrettet et stort konferenceværelse. Jo, Vestre skole har fulgt med tiden - også bygningsmæssigt set.



Vestre skole i Ikast

Ledere - skoleinspektører siden Ikast skole blev købstadsordnet i 1930'erne:

1. *Jørgen Krogh*, 1935 - 1961, dimitteret fra Ribe i 1914. I årene 1950 - 1961 var han valgt ind i folketinget for partiet Venstre i Morsøkredsen.
2. *Orla Barkholt*, 1962 - 1972, dimitteret fra København. Fra 1972 - 1992 var Barkholt kommunes skoledirektør med kontor på Rådhuset.
3. *P. Starke-Jensen*, 1972 - 1992 kom fra en stilling som viceinspektør i Ranum. Pensioneret i 1992 på grund af sygdom.
4. *Gunni Østergaard Pedersen*, fra 1992. Dimitteret fra Marselisborg.

Viceskoleinspektører:

1. *Hans Adolf Ditlev Andersen*, 1938 - 1962, dimitteret fra Nørre Nisum i 1918. Som nævnt konstitueret i perioden 1950 - 1961. Død 1983.
2. *Hans Karl Marius Bakbo*, 1950 - 53, dimitteret fra Nørre Nisum 1931, fra 1953 skoleinspektør og senere skoledirektør i Nykøbing Mors.
3. *Johannes Jensen*, 1950 - 1977. Konstitueret viceinspektør fra 1950 til 1961. Dimitteret fra Nørre Nisum 1932. Pensioneret 1977.
4. *Jørgen Piuhl*, 1953 - 1974. Pensioneret 1974 og død 1979.
5. *Henning Damsgaard*, fra 1977, dimitteret fra Herning 1966.

I marts 1996 har Vestre skole 46 lærerkræfter og 496 elever.

Østre skole i Ikast

Hen midt i 1950'erne, da Ikast bys eneste skole havde ca. 1250 elever til undervisning fra 1. - 10. årgang, var det nødvendigt med en skole mere i byen. Det blev så bestemt, at der skulle arbejdes hen



Østre skole i Ikast

imod bygning af en ny skole i den østlige bydel. En plads blev udset inden for området: Sverigsgade, Finlandsgade, Jyllandsgade og Gl. Skolevej. Mærkeligt nok ligger stedet lige nord for den "vragede" skole, der fra 1816 til 1912 var skole for byens "oldeforældre" og "tipperne" med. Nu skulle den genopbygges som en langt større skole for den opvoksende ungdom i den stærkt voksende by.

Tegninger til den ny skole blev udarbejdet af arkitekt Johs. Knudsen, Ikast, og skolens første etape stod færdig til brug august 1961. Fra Ikast Folke- og Realskole (Nuværende Vestre skole) blev der overflyttet 9 klasser i 1. - 5. årgang. Ialt 235 elever samt 9 lærere. Østre skole var fuldt udbygget 1963, men dog yderligere udvidet i 1969. Østre skole havde i 1974 i alt 37 klasser + 4 børnehaveklasser med cirka 925 elever ialt. I 1996 er børneantallet faldet til ca. 460 elever i 23 klasser. Statistikken viser dog stigende elevgrundlag.

Følgende lærere har siden 1961 udgjort skolens ledelse:

1. *Oskar Stentoft*, 1961 - 1991, skoleinspektør, dimitteret fra Nørre Nisum 1947.
2. *Niels Døssing Jensen*, viceskoleinspektør 1985 - 1991 og derefter skoleinspektør fra 1991.
3. *Johannes Christensen*, viceskoleinspektør 1962 - 1977, dimitteret fra Silkeborg 1942.
4. *Jens Holdgaard*, 1977 - 85, viceskoleinspektør, dimitteret fra Herning.
5. *Karen Skyum Donslund*. Viceskoleinspektør fra 1991.

Østre skole har gennem de forløbne år haft en dygtig lærerstab, ligesom lokalerne har været meget anvendt til undervisning i Ikast ungdomsskole, Ikast aftenskole ol.

Nordre skole i Ikast

Som før omtalt under Faurholt skole var der i 1950'erne opstået tanker om en fælles centralskole for Faurholt og Tulstrup. Den skulle i så fald bygges et sted ved vejen mellem de to landsbyer; men alligevel kunne idéerne ikke gennemføres.

Efter at der var gået en del år og Nordre skole var planlagt, blev beboerne i de to skoledistrikter og byrådet enige om, at de to skoledistrikter skulle nedlægges og eleverne overføres til den nye Nordre skole. Det har vist sig at være en god beslutning med et tilfredsstillende resultat for de to distrikters skoleelever og deres forældre. Ingen tænkte i 1970'erne på en friskole.

Nordre skoles første etape kom i gang i 1973 med børnehaveklasse og 1. - 7. årgang med ialt 290 elever. Skolen var 1978 fuldt udbygget til og med 10. årgang. Der er i 1996 24 klasser med ca. 470 elever. Elevtallet var noget større i 1980'erne.

I 1973 - 75 husede Nordre skole også starten af Ikast Gymnasium med 178 gymnasieelever i 8 klasser. I 1978 var de nye gymnasiebygninger i Bøgild færdigbygget, og så flyttede gymnasiet dertil.



Nordre skole i Ikast

Nordre skole i fuldt udbygget stand kostede 30 millioner kr. Den har velindrettede lokaler og de omliggende arealer er fint indrettet til elevernes væresteder i frikvartererne og på anden vis.

Desværre viste det sig hurtigt, at bygningernes flade tage ikke kunne holde tætte. Derfor blev der først i 90'erne påsat bygningerne høj tagrejsning, og dermed har vanddrypperier fået en ende. Arkitekt-honorar, materialer og arbejds løn løb op i 20 millioner kr., så Nordre skoles bygninger står alt i alt i en pris på 50 millioner kr.

Nordre skoles ledelse fra 1973 har været:

1. *Erik Lorenzen*, skoleinspektør fra 1973, dimitteret fra Jelling.
2. *Jens Ole Christensen*, viceskoleinspektør fra 1973, dimitteret fra Nørre Nisum 1962.

Skolen har i 1996 45 lærere + sundhedsplejerske, tandlæger, tale- og hørepædagoger m. fl.

Hyldgårdsskolen i Ikast

Eftersom Ikast by medio i 70erne havde fået vokseværk sydpå, og da det væsentligt var unge familier, der bosatte sig, blev der snart brug for en skole i dette område. Man blev hurtigt enige om, hvor den nye skole skulle bygges, nemlig ved den nyanlagte Hyldgårdsallé, som mod syd har nye veje med digternavne.

Samtidig med skolebygningen blev der bygget børnehave og fritidshjem i området. Nord for byggeriet blev der udlagt et stort friareal med grønne områder, beplantning og gode stianlæg. Alt i alt et ideelt sted for en skole og børneinstitutioner.

Skolebyggerier og de sammenhørende børneinstitutioners udseende og indretning blev sat på tegnebrættet af Arkitektfirmaet Overgaard & Danielsen I/S, og snart blev tegningerne afleveret til myndighedernes godkendelse. Byggeriets første etape blev sat i gang og de første lokaler stod klar til brug 1. august 1978. Skolen begyndte med nogle få klasser.

Den sidste og femte etape stod færdig i 1995.



Hyldgårdsskolen i Ikast

Igennem byggeårene var der foruden skole-, børnehave- og fritidshjemsaktiviteter også aktiviteter for børn og unge i kirkeligt regi, altså et forarbejde for det senere børne- og ungdomsarbejde i Fønnesbæk kirkes distrikt. Det arbejde er efter kirkens ibrugtagning ved advent 1994 henlagt til kirkens lokaler.

Sportsklubberne i det nye Fønnesbæk sogn bruger skolens sports-hal til gymnastik og boldspil.

Hyldgårdsskolens ledelse har fra starten og frem til 1996 været:

1. *Hartvig Kristensen*, 1978 - 1988, skoleinspektør. Fra 1988 skoledirektør i Ikast.
2. *Henning Busk*, skoleinspektør fra 1988.
3. *Knud Elkjær*, viceskoleinspektør fra 1988. Dimitteret fra Herning 1988.

I 1996 har skolen 28 klasser med 577 elever og 47 lærere.

Skoledirektører i Ikast kommune:

I 1972 oprettedes stillingen som skoledirektør, som forestår lederskabet skolerne imellem og er bindeled til byrådet. Skoledirektøren er ligeledes medansvarligt ved ansættelse af lærere og ledere ved skolerne.

1. *Orla Barkholt*, skoledirektør 1972 - 1988, kom fra Vestre skole.
2. *Hartvig Kristensen*, skoledirektør fra 1988, kom fra Hyldgårdsskolen.
3. *Juel Sørensen*, Viceskoledirektør fra 1985.

Af:

BORDING SOGN'S DEGNEHISTORIE

fra 1668 frem til 1996

Bording skole i kirkebyen

I Bording var der degn 1668. I 1688 havde degnen kirkejord. Fundats fra 1741 lyder på: Degneskole + 1 omgangslærer. Det samme i 1810. 1827 var der 1 hovedskole og 3 biskoler i lejede lokaler. En skolebygning blev opført i Bording 1860.



Bording Kirkeby gamle skole, Klochsvej

Lærere ved Bording Kirkeby skole:

1. *Hans Nielsen* nævnes som degn i 1682, og han havde kirkejord med hartkornsstørrelsen 2 fjerdingkar.
2. *Hans Hansen* blev degn i 1699. I 1705 var han gift og havde degnebolig, men ingen børn eller tjenestefolk.
3. *Andreas Morten Funder*, 1734 - 1744. Student, degn her til sin død 1. november 1744.
4. *Josva Christensen Lund*, 1744 - 1767, student. Var sognedegn i Bording til sin død 23. marts 1767. I 1749 var indkomsten 20 rdl.

Josva kom uheldigt af sted: "Næste søndag efter Hellig tre Kongers 1745 udi godt folks overværelse med håndsrækning og hænderspåbyggelse lovede Josva Chr. Lund at gifte sig med degneenken Mette

Elisabeth Funder, hvilket han vægrede sig ved at måtte indfri". Følgen blev en større retssag, se Harmerums herreds tingbog samt Landstingbogen 1755, folie 1358.

5. *Jørgen Clausen*, 1767 - 1806, stud. theol. Var sognedegn og skoleholder i Bording til sin død 7. juni 1806. Han havde degnebolig med jord ved kirken.
6. *Mathias Jacob Lassen*, 1806 - 1816, kaldet af biskop Middelbo som degn og skoleholder. Entlediget (afsked fra embedet) i 1816. Død i Bodholt 27. januar 1855.
7. *Kristen Kristensen Lidgaard*, 1816 - 1817, døde 27. juli 1817.
8. *Oluf Gosvig*, 1817 - 1827, seminarist. Døde i Bording 4. maj 1827.
9. *Hans Andersen*, 1827 - 1828, kæmner i Ribe til 1827, konstitueret lærer og kirkesanger i Bording til sin død 12. december 1828.
10. *Mads Pagh Andersen*, 1828 - 1862, dimitteret fra Borris 1829, kaldet som lærer i Gjellerup 1854, men frabad sig embedet, døde 10. oktober 1862.
11. *Jes Henrik Poulsen*, 1862 - 1872, dimitteret fra Skaarup 1860.
12. *Christen Milthersen Bjerg*, 1872 - 1877.
13. *Marquard Madsen*, 1877 - 1916, dimitteret fra Lyngby (Djursland) 1869. Var lærer og kirkesanger i Bording til sin død 2. januar 1916. Se også Efterskrift II.
14. *Peder Andreas Eske Nielsen Esbjerg*, 1917 - 1957. Dimitteret i 1915 fra Haslev. 23. juni 1915 vikar i Bording, 1. maj 1916 vikar i Ravnholt, 1. august 1916 vakancelærer og 1. august 1917 lærer og kirkesanger i Bording. Han var soldat fra 24. september 1917 til 12. december 1918.

Da Bording skole i kirkebyen blev nedlagt i 1950, og den nybyggede Hestlund hovedstole blev taget i brug, virkede lærer Esbjerg her som lærer til 1957, da han tog afsked med pension

Ved biskolerne kan nævnes:

1. *Christian Rasmussen* (eller Pedersen), født 1736, husmand og omgangslærer i Bodholt i mange år. I 1809: "Er mådelig, han er en ældgammel mand og nyder sognets almisse". Død 16. juli 1818.
2. *Peder Sørensen* var biskolelærer i flere år. Født i 1806 og var egentlig tømmersmand.
3. *Niels Eskildsen*, interimistisk (midlertidig) ansat 1856.

Bodholt skole

Her var først omgangsskole, dernæst skole i lejet lokale, først i Rønkilde, derefter i sognefogedens gård i Ravnholt. Undervisningen besørgedes af degnen og dels af en lejet vinterlærer. Et fast embede oprettedes, og den første skole byggedes 1857. Christianshede var biskole hertil 1855 - 1894. I 1880 fik embedet en jordlod på 12 tdr. land, der købtes for 2075 kr. I 1882 indrettedes bolig for en gift lærer, og i 1907 opførtes de bygninger, der brugtes til undervisning og beboelse for læreren frem til 1950.

Førstelærere ved Bodholt skole:

1. *Niels Pedersen*, 1857 - 1871, ueksamineret, omgangslærer. Entlediget i 1871.
2. *Rasmus Frederik Jensen Storch*, 1871 - 1876, dimitteret fra Lyngby (Djursland) i 1868. Var lærer flere steder på Kjellerupegnen. Entlediget 1920 og død 1927. Han blev Dannebrogsmænd 1904.
3. Vakance 1876 - 1877 med *R. Anton Udby* som lærer, dimitteret fra Gedved 1876. - Herefter konstitueredes *Anton Johansen*, der i 1879 måtte opgive embedet for at blive soldat.
4. *Laurits Højmark*, 1879 - 1916, dimitteret fra Jelling 1868, entlediget 1916 og død i Herning 1918. Han har skrevet flere fortællinger under mærket "Søren Torp". Som man kan se var han lærer i 48 år!
5. *Johannes Vaslev*, 1916 - 1927, dimitteret fra Jelling 1868. Entlediget 1927 og flyttede derefter til Stilling ved Århus, død i 1929.
6. *Niels Christian Marinus Sørensen*, 1927 - 1952, dimitteret i 1920 fra Jelling. 1. november 1924 andenlærer ved Bodholt skole og fra 1927 førstelærer samme sted. I 1952 afsked med pension.
7. *Anders Jeppesen*, ansat 1952, dimitteret fra Nørre Nissum 1946. Fra 1954 førstelærer ved den nybyggede og udvidede Bording skole, der i 1964 blev købstadsordnet. Anders Jeppesen ønskede ikke at blive skoleinspektør, men virkede som viceskoleinspektør. Han gik i 1984 på førtidspension som 64-årig.

Andenlærere og lærerinder:

1. *Frederik Jensen* af Hestlund, forhen lærer i Kølvrå, blev i 1890 antaget som hjælpelærer.
2. *Karen Marie Madsen* af Bodholt blev i 1894 ansat som pøgelærerinde.
3. *Søren Jensen*, 1919. Dimitteret fra Haslev 1916, og havde forud været vikar ved skolen. Senere i 1919 blev han lærer ved Hestlund skole - se nr. 2 der.

4. *Jens Thorvald Jensen*, 1919 - 1921, dimitteret fra Hjørring 1915.
5. *Hans Peder Jensen*, 1921 - 1924.
6. *Niels Chr. Marinus Sørensen*, 1924 - 1927, derefter førstelærer, se nr. 6 under disse.
7. *N. Jørgensen*, 1928 - 1953, dimitteret i 1925.
8. *Jens Kristian Jensen*, 1952 - 1953, dimitteret fra Nørre Nisum 1950.
9. *Alfred Richard Vejvad*, fra 1953, dimitteret fra Silkeborg 1953. Blev i 1954 overflyttet til den nybyggede Bording skole.

Den nybyggede Bording skole fik i årene frem til 1964 stadig flere elever, og derfor måtte lærerstaben forøges frem til 1964 med et antal på 10 lærerkræfter.

Når de øvrige landskoler i Bording sogn er omtalt frem til deres nedlæggelse, fortsættes omtalen af den købstadsordnede Bording skole.

Christianshede skole

Jens Skyum var fra 1818 - 1855 lærer på de Kongelige kolonier: Christianshede samt Neder- og Over-Julianehede. Derefter blev undervisningen i Christianshede varetaget af lærerne ved Bodholt skole indtil 1894, hvor Christianshede enelærerembede blev oprettet. Den skolebygning, der blev brugt til undervisning og beboelse for læreren, blev bygget i 1924.



Christianshede gamle skole, Christianshedevej

Der har været følgende enelærere ved Christianshede skole:

1. *Johannes Vaslev*, 1894 - 1900, blev senere førstelærer ved Bodholt skole.
2. *Peder Chr. Nielsen*, 1901 - 1928, ueksamineret, entlediget 1928.
3. *S. P. Chr. Jensen*, 1928 - 1954, dimitteret fra Haslev 1925.
4. *Herluf Smedegård Kjeldsen*, fra 1955.

Christianshede skole blev nedlagt 1. august 1964 og solgt til fabrikant J. Chr. Jensen. Lærer Kjeldsen blev overført til Bording skole.

Guldforhoved skole

Embedet som enelærer blev oprettet og skolen bygget 1907. Distriktet hørte før under Bodholt gamle skole.



Guldforhoved gamle skole, Guldforhovedvej 54

Følgende enelærere har virket ved skolen:

1. *Karl K. Julius Aksel Sørensen*, 1908 - 1913. Dimitteret fra Jelling 1907.
2. *Peder Kristian Kristensen*, 1913 - 1917, dimitteret fra Haslev 1913, flyttede til Ravnholt skole i 1917.
3. *Thomas Skat Rørdam*, 1917 - 1950, dimitteret fra Vordingborg 1899. Var organist ved Christianshede kirke.
4. *J. Kr. Pedersen*, 1950 - 1952.

5. *Harry Jensen, 1953 - 1956.*

Skolen i Guldforhoved blev nedlagt i 1958. De sidste to år var der forskellige lærervikarer.

Ravnholt skole

Enelærerembedet er oprettet og skolen bygget 1901. Før den tid gik børnene til Bording skole i Kirkebyen og Bodholt skole.



Ravnholt gamle skole, Bordingvej

Følgende lærere har været ansat ved skolen:

1. *Chr. Jensen, 1901 - 1907, dimitteret fra Nørre Nisum 1901.*
2. *Anders Andersen Rønne, 1907 - 1910, dimitteret fra Nørre Nisum 1905.*
3. *Niels Nielsen, 1911 - 1912, dimitteret fra Gedved 1911.*
4. *Martin Danielsen, 1912 - 1913, dimitteret fra Nørre Nisum 1910.*
5. *Michael Mikkelsen, 1914 - 1917, dimitteret fra Nørre Nisum 1912.*
6. *Peder Kristian Kristensen, 1917 - 1921, dimitteret fra Haslev 1913. Han var lærer ved Guldforhoved skole 1913 - 1917.*
7. *Jens Mikkelsen, 1921 - 1928, ueksamineret. Fra 1887 lærer ved Agerskov og Stubkær skoler til 1921. Entlediget 31. december 1928 og flyttede til Silkeborg.*

8. *Peder Morten Kjær*, 1929 - 1950, dimitteret fra Nørre Nisum 1925. I 1950 overflyttet til den nye Hestlund hovedskole. Pensioneret 1964.

Hestlund skole

Embedet oprettet som enelærer og skolen bygget 1916. Skoledistriktet blev udskilt fra Bording kirkeskoles distrikt.



Hestlund gamle skole, Nedre Hestlundvej 31

1. *Alfred Mathias Andersen*, 1916 - 1919, dimitteret fra Haslev 1913.
2. *Søren Jensen*, 1919 - 1923, dimitteret fra Haslev 1916. Havde forud været vikar og andenlærer ved Bodholt skole. Se nr. 3 der.
3. *Jakob Kjærsgaard Skovhus*, 1924 - 1938. Hans grav er på Bording kirkegård.

I perioden 1938 til 1950 havde Hestlund skole forskellige vikarer. De ældste elever blev i 1950 overflyttet til Hestlund hovedskole.

4. *Tove Boisen*, 1950 - 1964. Forskolelærerinde.

I 1964 blev skolen nedlagt og både eleverne og deres lærerinde bliver overført til Bording skole.

Hestlund hovedskole

Efter nedlæggelse af de to skoler i 1950 (Bording skole i Kirkebyen og Ravnholt skole) blev den nybyggede skole på Svenskebakken ta-

get i brug med lærerne fra de to nedlagte skoler som undervisere. Peder Morten Kjær blev skoleleder og Peder Andreas E. N. Esbjerg som ligestillet lærer lønmæssigt. De virkede her til deres pension henholdsvis i 1957 (Esbjerg) og 1964 (Kjær).



Hestlund tidligere hovedskole. Nu Hestlund Efterskole, Skyggevej 21a

Skolen blev nedlagt i 1964 og blev 1966 solgt til Thorvald Sigurd Christensen, København. Den blev i nogle år brugt til tricotagefabrik.

I første halvdel af 1980-erne blev den købt og anvendt til efterskole for 8. - 10. klasses elever, og der er i de seneste år foretaget ret store udbygninger.

Stubkær skole

Her var biskole til 1898, da enelærerembedet oprettedes. Der blev bygget skole i 1901.

Lærere ved Stubkær skole:

1. *Jens Mikkelsen*, 1887 - 1921, ueksamineret. Fra 1887 - 1898 var han biskolelærer og blev i 1898 kaldet som enelærer, i hvilket embede han fungerede til 1921, hvor han blev forflyttet til Ravnholt. Se under nr. 7 ved Ravnholt skole.
2. *Niels Chr. Kirkegaard-Jensen*, 1921 - 1950, uddannet på Staby vinterlærerskole + årskursus på Danmarks Lærershøjskole 1908.

3. *J. Michael Justesen*, 1950 - 1963. På grund af sygdom fuldførte han ikke læreruddannelsen, men var alligevel fast ansat ved skolen i den nævnte årrække.



Stubkær gamle skole, Munklindevej 33

Lærerinder ved Stubkær skole:

1. *Fru Wichmann* 1956 - 1959.
2. *Fru Reventlov Pedersen*, 1960 - 1961.



Udbygning af Stubkær skole i 1950'erne var en fejl. Nu manufaktur en gros, Munklindevej 33

3. Vikar *Grethe Brixen*, 1962.
4. Frk. *Bertelsen*, fra 1963. Hun blev overført til Bording skole i 1964.
I 1950-erne var man begyndt på at udbygge skolen efter 1937-loven, men denne udbygning blev standset da en centralskole i Bording by blev en sandsynlighed. Stubbær skole blev nedlagt i 1964 og eleverne flyttet til Bording skole.

Agerskov skole

I Agerskov var der biskole fra begyndelsen af 1800-tallet og frem til 1898.



Agerskov gamle skole, Munklindevej

Følgende lærere i Agerskov skole kan nævnes:

1. *Jens Friis* var lærer her i 1828.
2. *Knud Jacobsen* var lærer i 1855, han var da kun 17 år gammel.
3. *L. Mikkelsen* var lærer i 1860.
4. *M. Chr. Christensen*, 1887 - 1892, ueksamineret.
5. *Jens Mikkelsen*, 1887 - 1921, ueksamineret. De første 11 år var han biskolelærer. Se Ravnholt skole nr. 7.
6. *Anton Christensen*, 1921 - 1923, ueksamineret. Entlediget 1923.
7. *L. P. Larsen*, 1923 - 1950, dimitteret fra Vordingborg 1900.
8. Lærer *Mikkelsen*, 1950 - 1951.

- Vikar 1952 - 1953: Pensioneret lærer *L. P. Larsen*, nævnt som nr. 7.
9. Vikar i 1954: Pensioneret lærer *P. Vilhjelmsen*.
 10. Lærer *Møller Andersen* ansat 1955 - 1959.
 11. Vakancelærer *Vagn Pedersen* 1960.
 12. Vakancelærer *Johs. Mikkelsen* 1961.
 13. Lærer *Nyrup*, ansat 1962, overført til Bording skole 1964.

Agerskov skole blev nedlagt i 1964 og solgt til husmand Otto Valdemar Jepsen, Tulstrup.

Bording skole bliver købstadsordnet

Skolen i Bording by blev købstadsordnet 1. august 1964. Der var da 400 elever fordelt i 18 klasser, der undervistes af 18 lærere. Den nye skole, der blev taget i brug 1954, fik i 1966 tilbygget en hal, i 1967 blev en biblioteksfløj bygget, og i 1967 blev solsortefløjen opført med tiltrængte klasseværelser. Skolen blev færdigbygget i 1976. Det, der var baggrunden for de store udbygninger, var først og fremmest det store voksende elevtal, men også nødvendigheden af at opfylde de krav, som købstadsordningen stillede.



Bording skole, Solsortevej

Følgende ledere har været ansat siden 1964:

1. *Ole Andersen*, skoleinspektør, 1964 - 1991, dimitteret fra Haslev.
2. *Anders Jeppesen*, viceskoleinspektør 1964 - 1984, dimitteret fra Nørre Nisum.

3. *Simon Kirk*, skoleinspektør fra 1991, dimitteret fra Silkeborg.
4. *Evald Asp Sørensen*, viceskoleinspektør fra 1984, dimitteret fra Silkeborg.

I oktober 1996 har Bording skole 23 klasser med 450 elever, og der er 45 lærere.

ENGESVANG SOGN'S DEGNEHISTORIE

fra 1857 frem til 1996

Engesvang skole

Engesvang blev et selvstændigt sogn i 1896 og en selvstændig kommune 1. april 1915. Her var indtil 1857 omgangslærere, hvor læreren fra Kragelund underviste to dage ugentlig om sommeren, og der holdtes vinterlærere. I 1857 byggedes skole og bolig for en enelærer. Der blev opført ny skole i 1889 og i 1922, og forskolen kom til i 1902. I 1921 - 1922 ombyggedes skolen. Arkitekt var Vig-Nielsen. En nybygget 7-klasses skole blev indviet den 12. januar 1956.

Førstelærere ved Engesvang skole:

1. *Jens Peder Aaboe*, 1857 - 1878, dimitteret fra Lyngby (Djursland) 1837. Var omgangslærer i Pårup og Skygge. Entlediget (gik på pension) 1. november 1878, død 13. april 1908.
2. *Rasmus Sørensen Juel*, 1878 - 1913, dimitteret fra Lyngby (Djursland) 1872, entlediget 31. marts 1913, død 1937.
3. *Jørgen Christensen Nedergaard*, 1913 - 1949, dimitteret fra Nørre Nisum, entlediget 1. november 1949, død 25. december 1956.

M. L. Ingemann var 1. januar 1950 kaldet til førstelærer i Engesvang, men frabad sig embedet. Han var enelærer ved Skygge skole.

4. *Jørgen Holm Trøst* fra 1950, dimitteret fra Jelling 1938. I 1964 udnævntes Trøst til skoleinspektør ved den købstadsordnede Engesvang skole.

Andenlærere ved Engesvang skole:

1. *Søren Peter Sørensen*, 1922 - 1923, dimitteret fra Nørre Nisum 1921.
2. *Jens Aa. Kristian Sriver*, 1924 - 1925, dimitteret fra Nørre Nisum 1922.
3. *Frederik Fiil Pedersen*, 1925 - 1927.
4. *Viggo Hare Hansen*, 1927 - 1928, dimitteret fra Gedved 1923.
5. *Jørgen Andersen*, 1928 - 1938, dimitteret fra Jonstrup 1926.
6. *Karl Bent Mortensen*, 1938 - 1945, dimitteret fra Th. Langs i Silkeborg 1937.

7. *Jørgen Holm Trøst*, ansat 1945. I 1950 udnævnt til førstelærer ved skolen (se nr. 4).
8. *Gunner Olesen*, 1950 - 1953, dimitteret fra Gedved 1949.
9. *Niels Hauge Jensen*, 1953 - 1957.
10. *Karl Martin Mondrup* fra 1956, dimitteret fra Silkeborg 1949.

Lærerinder:

Der var først en pogeskole 1890 - 1901, hvor der undervistes af Morten Pedersen fra Julianehede, og efter hans død af frk. Kristiane Jensen.

1. *Johanne K. Nielsen*, 1901 - 1909, dimitteret fra Th. Langs i Silkeborg.
2. *Agnes Margrethe Juul*, 1909 - 1913, dimitteret fra Th. Langs i Silkeborg 1904.
3. *Margrethe Larsen*, 1913 - 1916, dimitteret fra Th. Langs i Silkeborg 1910.
4. *Marie Leonora Nielsen*, 1917 - 1955, dimitteret fra Vejle 1916.
5. *Anne Kirstine Mondrup* fra 1956, dimitteret fra Th. Langs i Silkeborg 1949.

Om videreførelsen som købstadsordnet skole berettes senere i dette kapitel.

Pårup skole

En biskole indrettes 1857 i enorstue i én af Pårupgårdene, senere i et aftægtshus ved samme gård. I Pårup og i Skygge undervistes af læreren fra Engesvang to dage ugentlig hvert sted om vinteren, medens børnene fra de to biskoler søgte Engesvang skole 1 dag ugentlig om sommeren. I 1873 ansattes en omgangslærer, der underviste tre dage ugentlig i Pårup og ligeså i Skygge, men som fra 1880 boede i Engesvang skole. Fra ca. 1883 kom Julianehede skole med, og der undervistes så to dage ugentlig hvert sted. Der var kun et sæt skolematerialer, som læreren medbragte fra sted til sted. Han havde 4, 5 og 6 km fra Engesvang til de tre biskoler.

I 1901 blev de tre skoler omdannet til selvstændige lærerembeder. Der byggedes nye skoler og desuden også en forskole i Engesvang. Denne nyordning ifølge skoleloven af 1899 kostede Kragelund-Funder-Engesvang kommune ca. 45.000 kr. til skolebygninger.



Pårup gamle skole, Silkeborgvej

Af omgangslærere kan nævnes:

1. *Anders Villumsen*, ca. 1775 - 1806.
2. *Peder Christensen Woer*, var i 1854 stationeret i udmarksdistrikterne.
3. *Lars Gregersen*, 1845 i Pårup, Skygge, Klosterlund og Grøndalsgård.
4. *Poul Mikkelsen*, 1864 - 1880.
5. *Jeppe Andersen*, 1880 - 1883, dimitteret fra Gedved 1878.
6. *Villads Nielsen*, 1883 - 1900, dimitteret fra Gedved 1881.

Lærere:

1. *Carl Thomassen*, 1900 - 1903, dimitteret fra Silkeborg 1899, død 30. juli 1928.
2. *Carl Andreas Rønne*, 1903 - 1907, dimitteret fra Neksø 1899.
3. *V. W. Nellemann Laursen*, 1907 - 1909.
4. *Hans Chr. Winther Hansen*, 1909 - 1949, dimitteret fra Gedved 1905.
5. *Niels Aage Katballe*, 1950 - 1959, dimitteret fra Silkeborg 1921, afsked med pension 1. marts 1959.
6. *Laurids Larsen* vakancelærer fra 17. august 1959, uddannet på Elbæk lærerskole.

7. *Otto Jørgen Jergensen* vakancevikar fra 16. januar 1961 til 31. februar 1962, derefter er børnene flyttet til Engesvang skole, og Pårup skole nedlagt.

Skygge skole

Om de ældste skoleforhold se Pårup. I 1901 blev en skole bygget her, og læreren underviste indtil 1919 tillige i Stenholt. Skolen i Skygge blev nedlagt 1. maj 1954, børnene blev flyttet til Julianehede skole, men da denne blev nedlagt som skole 1. april 1956, blev alle eleverne herfra overflyttet til Engesvang skole.



Skygge gamle skole, Skyggevej

Lærere ved Skygge skole:

1. *Jørgen Hansen Iversen*, 1901 - 1929, entlediget 1. oktober 1929, død 1943.
2. *Magnus Larinus Ingemann*, 1929 - 1954, dimitteret fra Nørre Nisum 1927. Forflyttet til Fjeldstervang 1954, hvor han blev førstelærer (afløste forfatteren af denne bog).

Der var så en vikartjeneste fra januar til april 1954. Den 1. maj 1954 ophørte Skygge skole og eleverne blev flyttet til Julianehede skole.

Julianehede skole

Indtil 1883 hørte distriktet til Bording i Ringkøbing amt med hensyn til kirke og skole. Et fast embede blev oprettet, og skolen blev bygget 1901. Se Pårup.

Lærere ved denne skole:

1. *Villads Nielsen*, 1901 - 1921, dimitteret fra Gedved 1881.
2. *Niels Jensen Sønderby* var vinterlærer 1917 - 1918.



Julianehede gamle skole, Firhusevej

3. *Carl N. Andersen*, 1921 - 1949, dimitteret fra Haslev 1913, entlediget 31. okt. 1949.
4. *Niels Laurits Larsen*, 1950 - 1956, dimitteret fra Haslev 1922.

Julianehede skole blev nedlagt i 1956 og børnene flyttet til Engesvang skole.

Engesvang skole bliver købstadsordnet

Udbygningen af Engesvang skole drøftes for første gang på skolekommissionens møde den 3. november 1952. Der var tale om oprettelse af en 3-årig forskole og en 4-årig hovedskole med i alt 7 klasser. Ved skolekommissionsmødet den 14 januar 1953 drøftedes betænkelighederne ved Skygge/Julianehede ordningen. Samme dagsorden var fremme på skolekommissionsmødet den 6. juli 1953, hvor der var forslag fremme om at flytte skoleeleverne fra Skygge

til Engesvang. Ved kommissionsmødet den 1. november 1953 er der forslag fremme om at nedlægge Skygge skole, idet lærer Ingemann havde søgt til Fjeldstervang og ventes kaldet dertil 1. januar 1954. Som nævnt ophørte Skygge skole med udgangen af april 1954 og eleverne blev overført til Julianehede.

Ved skolekommissionsmødet den 15. december 1959 fremsattes ønske om, at alle kommunens skolepligtige elever samles på Engesvang skole med parallelklasser på alle 7 årgange, og at der oprettes en 8. og eventuelt en 9. klasse med følgende lærerkræfter:

- 1 førstelærerembede
- 5 lærerembeder
- 3 lærerindeembeder
- 2 småbørnslærerindeembeder
- 1 lærerindeembede for særundervisning
- 1 lærerindeembede for undervisning i 8. klasse.



Engesvang skole, Gl. Kongevej

Ved skolekommissionsmødet den 26. juli 1962 tages stilling til oprettelse af et skoleinspektørembede samt en større udvidelse af bygningerne på Engesvang skole. Den 1. december 1963 bliver førstelærer Jørgen Trøst udnævnt til skoleinspektør for Engesvang skole.

Skoleinspektørstillingen, skoleudvidelsen og skoleloven af 1958 medførte, at Engesvang skole blev købstadsordnet i 1963 med et elevtal på 250. I 1964 kunne Engesvang tilbyde afgangseksamen efter 9. eller 10. årgang. I 1978 fik skolen bygget en tiltrængt klassefløj, senere er kommet bygninger med lærerværelse, bibliotek, fy-

sik, håndarbejde, lokalhistorisk forening mv. Skolen har anno 1996 bygninger, der svarer til tidens krav. Det fornødne materiale til daglig brug i undervisning er også i top, hvad der bevirker, at skolen også kan give eleverne den gode faglige undervisning, der er folkeskolens mål.

Lederstaben ved Engesvang skole siden 1963:

1. *Jørgen Holm Trøst*, skoleinspektør 1963 - 1984, dimitteret fra Jelling. Døde i 1994.
2. *Edvard Munk-Hansen*, viceinspektør 1970 - 1986. Blev pensioneret i 1986.
3. *Chr. Bundgaard*, skoleinspektør fra 1984, dimitteret fra Nr. Nisum 1970.
4. *Lene Pedersen*, viceinspektør fra 1986. dimitteret fra Jelling 1963.

Ultimo 1996 har Engesvang skole 380 elever i 21 klasser og 36 lærere.

Efterskrift I

Degnens ed i 1653, 1693 og 1697

1. *Jeg N.N. kaldet til at være degn i N. Sogn, loffuer att jegh vil retteli-
gen lære selff och redeligen lære ungdommen Morten Luthers lille
Katechismum udi sine Ord och Forklaring efter Kongelig Majestæts
Ordinantz.*
2. *At jeg så vil være på mit embede, inden och uden Kierchen, udi en
sand Gudfrygtighed med Bøn och Paakaldelse, saa ingen med Guds
Hielp nogen stedtz skall tage Forargelse aff mich, eller spotte denne
Orden for min Schyld.*
3. *At jeg ej vil findis mottvillig imod min Sognepræst, Proust och Bisp
i nogen maade, men heller min Øffrighed hørig och lydig i alt det
som Christeligt rett ehr.*

Så sant hielp Gud och hans hellige Ord. Amen.

Denne ed er underskrevet af følgende mænd:

Madtz Hansen, Ikast, 22. juni 1653.

Gregers Jensen Hvid, Ikast, 1. maj 1693.

Anders Pedersen, Ikast, 28. oktober 1697.

Så højtidelig og alvorlig var det at være "degn" og lærer for børnene.

Regnskab for Ikast sogns Skolevæsen for året 1847.

De samlede:

<i>Indtægter</i>	<i>369 Rdl.</i>	<i>2 Mark</i>	<i>10 1/2 Skilling</i>
------------------	-----------------	---------------	------------------------

<i>Udgifter</i>	<i>357 Rdl.</i>	<i>2 Mark</i>	<i>5 1/2 Skilling</i>
-----------------	-----------------	---------------	-----------------------

<i>Beholdning til næste Aar</i>	<i>12 Rdl.</i>	<i>0 Mark</i>	<i>5 Skilling</i>
---------------------------------	----------------	---------------	-------------------

Underskrevet:

Skolepatron Troels Jensen Faurholt, 2. Febr. 1848.

At dette regnskab af os undertegnede er gennemgået og befundet rigtig, bevidnes herved.

Ikast Sogneforstanderskab, 4. Febr.

Bøgeskou, Randrup, Niels Nielsen.

Christen Andersen.

Mads Lauridsen, Trolstrup, Peder Mikkelsen.

På Kallesøes tid

Da Kallesøe som enelærer ved Ikast skole kom hertil, hørte Grødde, Vaadde, Hold, Remme og Højris med til skoledistriktet. Da var der 66 børn i ældste og 47 i yngste klasse.

I 1902 oprettedes to pogeskoler, én i Grødde og én i Ikast, (hvor nu Vestre skole ligger). Ifølge sognerådets forhandlingsprotokol blev skolerne udbudt i licitation. I sognerådsmødet den 26/7 1902 godkendtes følgende tilbud: Grødde forskole 3437 kr. Ikast forskole 3354 kr.

I 1908 oprettedes andenlærerembedet ved Ikast skole. Hovedskolen havde 4 klasser og pogeskolen 2 klasser.

Hvad fik en enelærer i løn eller rettere, hvad var embedets indtægter i 1899, da Anders Peter Chr. Kallesøe tiltrådte enelærerembedet ved Ikast skole?

<i>6 tdr. rug</i>	<i>63,12 kr.</i>
<i>27 tdr. byg</i>	<i>264,48 kr.</i>
<i>Jordlodden</i>	<i>100,00 kr.</i>
<i>Fourage:</i>	
<i>28 lispund hø 192 lispund halm</i>	<i>99,20 kr.</i>
<i>Skolepenge</i>	<i>91,60 kr.</i>
<i>Højtidsoffer</i>	<i>125,00 kr.</i>
<i>Accidenser (bifortjenester)</i>	<i>50,00 kr.</i>
<i>Kirkesanger</i>	<i>20,00 kr.</i>
<i>Kirkelærer</i>	<i>20,00 kr.</i>
<i>Alt i alt</i>	<i>933,40 kr.</i>

Hvem kan i dag forstå, hvorledes en familie kunne eksistere på dette økonomiske grundlag? Men sognerådene ruttede ikke med pengene. I 1926 fik lærerinde fru Svindt bevilget et embedslån på 140 kr. til installation af elektricitet i hendes lejlighed. Der blev forhandlet og lånedokumentet underskrevet af 9 medlemmer af sognerådet, deriblandt Viggo Siefert.

I 1912 blev Ikast hovedskole bygget (nuværende Vestergade nr. 49). Der var stor forfærdelse over de store udgifter. Opførelsen kostede 30.000 kr.

Efterskrift II

39 år og 10 præster

Lærer Marquaed Madsen var lærer i Bording Kirkeby i 39 år. I den periode virkede han under 10 præster, nemlig:

1. *Hans Christian Møller, 1876 - 1880.*
2. *Holger Brøndsted, 1880 - 1894.*
3. *Andreas Jørgensen, 1884 - 1886.*
4. *H. F. Brummer - konstitueret - 1887 - 1888.*
5. *N. B. Godfredsen, 1889 - 1891.*
6. *Niels Boling Hindhede, 1892 - 1897.*
7. *L. A. C. Ohlmann, vikar, 1897,*
8. *Jens N. Overgaard, 1898 - 1906.*
9. *L. A. P. Skjørringe, 1906 - 1912.*
10. *Niels J. Nielsen, 1912 - 1921.*

Efterskrift III

Af: Embedsbog for Skygge og Stenholt skoler

I 1901 er begyndeløn for læreren 650 kr. med afkortning for offer og accidenser af 74 kr. årlig samt bolig, have og brændsel.

1. april 1908 ny lønningslov: Embedets grundløn hæves fra 650 kr. til 900 kr. 1. april 1913 ændres afkortningssummen til 59 kr. ifølge ministeriets afgørelse. 1. april 1918 adskilles Skygge-Stenholt lærerembede til to selvstændige embeder. Dermed ændres atter afkortningssummen for offer og accidenser til 34 kr. årligt for Skyggelærerembedes vedkommende og 25 kr. for Stenholtlærerembedes vedkommende. Fra 1. okt. 1918 er Skyggelærerembedets årsløn sat op til 1000 kr. - det skete på sognerådets initiativ og i lighed med kommunens øvrige lærerembeder.

Skygge skoles lærerembede får følgende dyrtidstillæg:

- 1915 fra staten 150 kr. og fra kommunen intet.
- 1916 fra staten 225 kr. og fra kommunen intet.
- 1917 fra staten 520 kr. og fra kommunen intet.
- 1918 fra staten 1101 kr. og fra kommunen 100 kr.

Fra 1922 ændres lærerembedets indtægter til 5137 kr. årligt.

Kirkelige indtægter (offer til læreren/embedet) var i 1901 9,00 kr. og i 1910 83 kr. bestående af højtidsoffer (jul, påske og pinse) + accidenser (bryllup, barnedåb og jordefærd).

Aftenskole afholdt 1902 - 1903, 1905 - 1906, 1915 - 1916 og 1918 - 1919.

For Skygge skoles viser indberetningen for 1935: 25 elever i to klasser. Forsømmelser på grund af sygdom 20 dage og uden grund 30 dage.

(Embedsbogen er på arkiv).

Efterskrift IV

Skoleforhold i 1996 i Ikast kommune.

I 1996 har Ikast kommune 22.500 indbyggere og der er 7 folkeskoler, hvoraf Ikast vestre skole, Ikast østre skole, Ikast nordre skole, Hyldgårdsskolen, Bording skole og Engesvang skole er fuldt udbygget med 8. - 10. årgange, medens Isenvad skole er en 7-klaset skole med et spor. Ved alle skoler er der børnehaveklasser. Det gennemsnitlige klassekvotient på skolerne ligger nær landsgennemsnittet.

Skolevæsenets støttefunktioner er udbygget med personale ved skolepsykologisk kontor og den dermed forbundne støtteundervisning. Der er en dækkende skolelæge- og skoletandplejeordning.

Ved alle skoler er der etableret et nært samarbejde med forældrene, et samarbejde der blandt andet varetages af den valgte skolebestyrelse.

For ungdommen i kommunen er der gode muligheder for undervisning i ungdomsskolen, der har afdelinger i Ikast, Bording, Engesvang og Isenvad. Denne skole har også prøveforberedende kurser. På Ikast Amtsgymnasium er der foruden gymnasieundervisning oprettet et HF-kursus. Ikast Handelsskole har klasser og kurser for unge her fra egnen.

For voksne er der mulighed for videreuddannelse og prøveforberedende kurser i aftenskolen, som findes ved alle 7 skoler. Det er særlig de forskellige politiske foreninger, husmoderforeninger eller almindelige aftenskolehold, der indbyder til undervisning i såvel boglige som kreative fag. Det har gennem årene vist sig, at mange tager imod disse undervisningstilbud. Det er et godt tegn på befolkningens lyst til at komme et trin eller to højere op ad oplysningens stige.

Desuden er der Skovbjergskolen, et statslig etablissement for unge, der har brug for særlig skolehjælp, og her kommer der elever fra hele landet.

Idrætshøjskolen er ret ny, men den er godt besøgt og giver eleverne en god grunduddannelse inden for flere idrætsgrene.

Pensionisterne har gode muligheder for at søge sammen til undervisning i dagcentrene, på Frisenborg eller på daghøjskole. Endelig har Ikast-Seminariet i et kvart århundrede uddannet en lang stribe af pædagoger, som gør god gavn i egnens børnehaver og fritidshjem.



